Үбэлжэлгэдөө эрхимээр бэлдэжэ, адууһа малаа һайса эдеэлүүлжэ, харууһалжа, мяха, һү ехээр абаха гээшэ малшадай нангин уялга мүн

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№252 (10006) | 1962 оной октябриин 24, среда | Сэн 2 мүнгэн

...ЭБЛЭЛДЭ БЭШЭГШЭД, ...үүрһаяа улам хурсадхыт!

...ет хэблэлэй, илангаяа ...бүхэндэ гаража байдаг ...нүүдэй хүдэлмэридэ хо... ...олон хүдөөгэй бэшэгшэд ...эхэ үүргэ дүүргэнэ. Тэдэ... ...дадаа совет хэблэлэй тон ...итай тулгуури, түрүү... ...туһамаршад гэжэ алдар... ...ёһоороо алдаршанхай. ...ухэдэймнай «нюдэн хур... ...хэн һонор» байдаг. Шэнэ ...эй орьёлһон нютагта, ... хүнүүдэй ажалла... ...байһан газарта коррес... ...нтын бии бололсоод лэ ...эгынь мэдээжэ. Тиимэ ха... ...түрүү дүй дүршэл, һо... ...той һайн һайхан зүйл... ...е дэлгэрүүлэгшэ, тунхаг... ... пропагандистнар гээ... ...жэ хото, хүдөөгэй бэшэг... ... нэрлэмээр.

...шэлэн дутуу дунда ...дые, алдуу эндүүнүү... ...ирүүлхэдээ хото, хүдөө... ...эшэгшэд баһал шадамар ...

...тушаа тодорхой барим... ...дые тоолохо болоо һаа ...ашагүй олон. Жэшээл... «Буряад үнэн» газетэдэ ...арбаад жэлэй турша соо ...аряагүй бэшэжэ байдаг, ... газетэтэй таһаршагүй ...той болоһон, манайда ...бүхэндэ айхабтар ехэ ту... ...ргэдэг хото, хүдөөгэй ...тэй бэшэгшэд олон. «Бу... ...нэн» газетын дурасхаал... ... мянгадахи номерой ...эн гараһантай даша... ..., манай хүдэлмэришэн ...хүдөөгэй гаргуу эдэбхи... ...шэгшэд КПСС-эй обко... ...лон Улаан-Үдын горко... ...н редакциин хүндэлэ... ...мотануудаар шагнагда... ...айна. Мухар-Шэбэрэй ... совхозой хүдэлмэри... ...П. Лопилов 1929 он... ...здын Борьёогой эхин ...иие даагша Ц. Ц. Са... ... 1935 онһоо, Яруунын ...й Үльдэргын дунда һур... ... директор Ц. Н. Ном... ...930 онһоо хойшо таһал... ... «Буряад үнэндэ» бэ... ...байдаг намтартай. Со... ... Ажалай Герой Балда... ...Тугжиевна Доржиева, ...н аймагай «Родина» ...ой элитэ кукурузашан ...Бадмацыренович Галда... ...Борьёогой» совхозой хо... ...Дамба Цыренович Нор... ...болон бусад олон түрүү... ... зүгһөө Надежда Гри... ...на Загладын үүсхэлые ...р дэмжэн, таряашанай ...ргэ хүндэлхэ тухай ма... ...етэдэ бэшэһэн бэшэгүү... ...аһан байхат. Иимэ хү... ...эгшэдээрээ омогорхон... ...ын аргагүй.

...лис Ажалай Герой ...Загладын тон үргэн ...эй, гүн удхатай асуу... ...бэлэн гаргажа, дэлгэ... ...р тайлбарилан бэшэ... ... мэдээжэ. Таряашан ...алшанайшье, механи... ...болон барилгашанай... ...ямаршье ажал хэжэ ...совет хүн бүхэнэй чэ... ... тухай хэлэгдэнэ гээ... ...рэз хүндэлхэ гээшэ ... Энэ талаар түрүү хү... ...ким дээдэ үльгэр жэ...

...шээ харуулна. Тиихэдээ тэдэнэр имагтал хара амяа хараад ябадаггүй, ханн нүхэдтөө ходо туһа хүргэдэг, хожомдогшодые түрүүшүүлэй зэргэдэ гаргахаяа оролдодог. Эдэ түрүүшүүл тухай, тэдэнэй ажал хүдэлмэри, үүсхэл оролдолго, абари зан, һанал бодол, хүсэл эрмэлзэл тухай уран хурсаар, тодо һонороор, тоб байса зураглаха гээшэ хото, хүдөөгэй бэшэгшэдэй нангин зорилго болоно.

Ниитын ажалда хабаадаха дурагүй, үмсын тала баримталаад, хонжоо наймаа хээд ябагшадтай, гүрэнэй зөөри үригшэд болон хулгайшадтай, залхуу зайран, һамуу һалихай этэгээдүүдтэй эрид шангаар тэмсэхэ гээшэ хото, хүдөөгэй бэшэгшэдэй мүн лэ нэгэн шухала зорилго мүн. Одоол эдэ этэгээдүүдые хурса гууһаар хайра гамгүйгөөр шорлохо хэрэгтэй.

«Совет хэблэлэй үгын улам бүри нүлөө ехэтэй байха тухай» тогтоол һаяхана КПСС-эй Центральна Комитет баталан абаа. Тус тогтоол хэблэлэй бүхы хүдэлмэрилэгшэдые улам бүри урмашуулна, зоригжуулна. Партийна, советскэ болон профсоюзна организацинууд, ажахын алибаа хүтэлбэрилэгшэд хэблэлдэ гараһан шүүмжэлэл бүхэниие хайхарамжатайгаар хаража үзэхэ, саг соонь хэмжээ абаха, тиигээд абаһан хэмжээнүүд тухайгаа хэблэлэй зургаануудта мэдээсэхэ зэргэтэй. Эндэ хото болон хүдөөгэй бэшэгшэдэй үүргэнь айхабтар ехэ. Тэдэнэр хадаа дутуу дунданууд, алдуу эндүүнүүд тухай миил бэшээд, мэдээсээд хизаарлашаха бэшэ, тус дутуунуудые дары усадхахые, бодото хэмжээ абахыень оролдохо болоно.

Хэблэлэй хүдэлмэридэ ниитынхид тон ехэ үүргэ дүүргэнэ. Хаа хаанагүй редакцинуудта штатнабэшэ таһагууд, бэшэгшэдэй соведүүд болон постнууд байгуулагдана. Энэ маша зүб. «Буряад үнэн» газетын редакци колхоз, совхоз бүхэндэ, аймагай центр бүхэндэ хүдөө бэшэгшэдэй пост байгуулха хүсэлэнтэй. Тэндэ ушар ёһо мэдэхэ, үнэн сэхэ хүнүүд: үйлэдбэриин түрүүшүүл, эрхим мэргэжэлтэд, партийна, советскэ, профсоюзна болон комсомолой эдэбхитэд оролсохо зэргэтэй. Эдэ постнуудые һайнаар эмхидхэлгэдэ партиин райкомууд, эхин парторганизацинууд, колхоз болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд үнэн зүрхэнһөө туһалха болоно.

КПСС-эй XXII съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые, партиин шэнэ Программа — коммунизм байгуулгын программа бэелүүлгэдэнь партидаа, арад зондоо туһалха талаар совет хэблэлэй урда ехэ харюусалгатай, хүндэтэй зорилгонууд табигданхай. Тус зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлгэдэнь хэблэлдэ хото, хүдөөгэй бэшэгшэд ехэ туһа хүргэхэ уялгатай, хүргэхэ байһаниинишье найдамтай.

...бликын аймагуудай гүрэндөө мал ажалай ...родуктнуудые худалдаха жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ тухай

1962 оной октябриин 20-ной мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

...ууд, үйлэдбэриин ...авленинүүд	Мяхан	Һүн	Үндэгэн	Нооһон
...ин	64	66	85	76
...-Шэбэрэй	59	67	98	85
...ын	70	83	106	91
...тайн	55	71	114	86
...хэ	67	78	91	98
...Үдын управлени				
...дөө)	**63**	**73**	**98**	**87**
...анай	70	83	84	88
...кын	79	73	105	83
	102	93	—	105
...калиин	50	71	75	77
...ой	70	94	92	84
...ын управлени				
...дөө)	**73**	**81**	**92**	**88**
...ой	67	73	91	77
	70	78	98	95
...най	75	86	125	88
...н	69	65	82	79
... управлени				
...дөө)	**70**	**74**	**91**	**88**
...н	76	77	81	84
	68	87	100,4	84
... управлени				
...дөө)	**71**	**82**	**92**	**84**
...н	87	106	—	—
...Байгалай	32	91	—	—

Суулгын элеваторай лаборантка Анна Ваннна таряа хуряалгын үедэ эршэмтэйгээр ажаллаа. Тэрэнэй гараар миллион үлүүтэй пүүд тарян шалгагдажа гүрэндэ тушаагдаа.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Анна Ваннна.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

АМЖАЛТАЯА УЛАМ АРЬБАДХАХАБДИ

Буряад оронойМнай таряашадай туйлаһан амжалтанууд эдэ үдэрнүүдтэ хүн бүхэниие баясуулжа байна. Түрэл партиин, Советскэ правительствын амаршалгые Баргажанай совхозой хүдэлмэришэдшье баяр баясхалантайгаар хубаалдажа байна. Совхозой хүдэлмэришэд Эхэ орондоо эрхим бэлэг барнһан гэхэ гү, али гүрэндэ 10000 центнер орооһо таряа худалдаха түсэбөө 1207 центнерээр үлүүлэн дүүргэһэн юм. Иимэ элбэг тарян һая наашадаашье гүрэндэ тушаагдаагүй гээшэ. Харин байгша ондо тарян ажалдаа үнэн сэдьхэлһээ, үсэд нэтэрүүгээр хандажа, газараа зүбөөр хубаарилан, техникээ эзэн ёһоор ашаглаһанай, мүн ургасын хойноһоо оролдосотойгоор харууһалһанай ашаар лэ иимэ амжалта туйлагдаба.

Илангаяа совхозой 1-дэхи отделениин (эрхилэгшэнь В. А. Лысцев) таряашад һайнаар ажаллаа. Эндэхид таряалангай гектар бүхэнһөө 9,7 центнер орооһо хуряаха түсэбтэй байһан аад, 9,9 центнер хуряаһан байна. Тиигэжэ совхозойнгоо гүрэндэ худалдаһан тарянанай ехэнхииень гэхэ гү, али 6 мянга шахуу центнер орооһо худалдаа юм. Гадна манай совхоз гүрэндэ 2500 центнер хартаабха худалдаха түсэбөө 167 центнерээр үлүүлэн дүүргээ.

Тарян ажалда туйлагдаһан дүнгүүд совхозой бүхы хүдэлмэришэдые, илангаяа малшадые эрхим амжалтануудые туйлаха замда зоригжуулаа.

Совхозой һаалишад, мүн бусадшье малшад түрэл партиингаа ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй танилсажа байхадаа гүрэндэ һү худалдаха жэлэй уялгые болзорһоонь урид Агууехэ Октябриин 45 жэлэй ойн һайндэр болотор дүүргэхэбди гэжэ мэдүүлһэн байгаа. Тиигээд лэ таряашадайнгаа ургасын түлөө оролдожо байха үедэнь, мүн һаалишадшье һүнэй түлөө үшөө шангаар тэмсэжэ ороо һэн. Энэ тэмсэлые тэдэнэй дунда үдэр бүри эршэдэжэ байһан социалис мүрысөөн хүтэлбэрилжэ байгаа. Мүрысөөнэй түрүүшүүл үдэрэй үнгэрхэ тума һэлгэлдэжэ байгаа. Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, һүнэй түлөө тэмсэлэй үшөө шангадажа, һаалишадай абаһан уялгаяа дүүргэхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлжэ байһыень элишэлнэ. Совхозой олон һаалишад 9 һарын туршада үнеэн бүриһөө 1200 литрһээ дээшэ һү һаагаа. Жэшээлхэдэ, коммунис ажалай ударник Галина Саган, Татьяна Лебедева, Мария Гачкова, Валентина Чиркова, Анна Кожевина, Пелагея Кожина, Прасковья Колмакова болон бусад һаалишад үнеэн бүриһөө 1400—1500 литр һү һаажа, мүрысөөндөө түрүүлнэ.

Имагтал һаалишадайнгаа шэнэ хүсөөр, шэн зоригтойгоор ажаллаһанай ашаар **совхоз гүрэндэ һү худалдаха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид, октябриин 18-да дүүргэбэ**. Байгша ондо гүрэндэ 13000 центнер һү худалдаха түсэбтэй аад, 13202 центнер худалдагдаа. Тиигэжэ түсэбнай 101,5 процент дүүргэгдээ. Совхозой һаалишад хэлэһэндээ хүрэжэ, хэрэгээ бүтээһэндээ урмашан, жэлэй дүүрэтэр үшөө 2500 центнер һү худалдажа шадахабди гэжэ һая болоһон ургасын һайндэр дээрэ мэдүүлһэн байна. Энэшье мэдүүлгын дүүргэгдэхэ байһандань ямаршье һэжэг байхагүй.

Эдэ үдэрнүүдтэ 1963 оной түсэбөөр ажаллажа байһан һаалиин 3-дахи, 7-дохи фермэнүүд (бригадирнуудынь А. В. Елшин, Н. Л. Кожевин) һү һааляа улам дээшэлүүлэн, бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэжэ байнхай. Эдэ фермэнүүд жэлэйнгээ түсэбһөө гадуур гүрэндөө 280—280 центнер һү худалдажа, коммунис ажалай коллектив гэһэн нэрээ дээрэ үргэжэ ябаа юм.

Мүн гүрэндэ мяха, үндэгэ, нооһо худалдаха 9 һарын түсэбүүд амжалтатайгаар дүүргэгдээ һэн. Гурбан кварталай түсэбэй ёһоор гүрэндэ 4200 центнер мяхан худалдагдаха байгаад, 4277 центнер тушаагдаа. Үндэгэ худалдаха жэлэй түсэб 163 процент дүүргэгдээ гэхэ гү, али 107 мянганай орондо 174 мянга 400 үндэгэн худалдагдаа. Гүрэндэ үндэгэ худалдаха ажалда коммунис ажалай ударник Мария Георгиевна Зверькова ехэхэн амжалта туйлаа. Тэрэ тахяа бүхэнһөө 94 үндэгэ абажа, хамта 108 мянга 700 үндэгэ тушааһан байна. Харин түсэбэй ёһоор 57 мянган үндэгэ тушааха байгаа.

Мүнөө совхозой малшад гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө болзорһоо урид дүүргэхын тула бүхы хүсэеэ элсүүлжэ байна. Залуу мал шахан таргалуулха 3 гүүртэ эмхидхэгдэжэ, дүй дүршэл ехэтэй эрхим малшад П. Елшин, Я. Батуев болон бусадта тушаагданхай. Парфений Романович Елшин 200 хашараг, буруудые харууһалжа байхадаа, шадамар бэрхээр ажаллажа, сүүдхэ бүхэндэ тус бүриинь шэгнүүрые 550—700 граммаар нэмээнэ. Мүн ондоошье гүүртэнүүдтэ томо болгогдожо, шахагдажа байһан залуу мал шэгнүүрээ ехээр нэмээнэ. Манай малшад гансашье мяха худалдаха түсэбөө дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байгаа бэшэ, мүн ерэхэ жэлдэшье эрхим амжалта туйлаха хэрэгтээ үндэһэ һуури табижа байна.

А. Поздняков,
совхозой парткомой секретарь.

Үшөө баян таряа ургуулхын түлөө

УДИНСК. (**Телефоноор абтаба**). Буряадай АССР-эй колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэдтэ, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ, бүхы ажалшадта КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй эльгээһэн амаршалгые манай совхозой бүхы ажалшад баяр баясхалангай оршон байдалда угтан абаба.

Тэрэншье тон зүб. Буряадай таряашадай туйлаһан ехэ амжалтада манай совхозой хүдэлмэришэдэй хэһэн габшагай ажалай хубита бии гээшэ. Механизаторнуудай эршэтэ ажалай аша үрөөр совхознай Хори, Яруунынгаа ажахынуудһаа нэн түрүүлэн, сентябриин 24-дэ таряагаа хадажа, сохижо дүүргээ һэн. Тиихэдэ октябриин 10-най байдалаар 30 мянган центнер орооһо гүрэндэ тушаажа, жэлэйнгээ түсэб гурба дахин эбхэһэн байнабди. Хойто жэлдэ таригдаха хүрэнгын орооһон гүйсэд амбаар, складуудта хаагдаа. Хамтадаа 25,6 мянган центнер орооһон, тэрэ тоодо 11 мянганиинь шэниисэ бэлэн гээшэ.

Партиин ЦК-гай, Советскэ правительствын амаршалгада харюу болгон, манай совхозой бүхы ажалшад бүри һайнаар хүдэлхэбди гэжэ эрид дорюунаар мэдүүлнэ. Тиихэ зуура ерэхэ жэлдэ бүри үндэр баян ургаса таряа хуряажа абахын түлөө хүсэл оролдолгоёо гаргаха гэһэн зорилго табигдана. Хаагдаад байһан хүрэнгынгөө орооһо байгша оной ноябриин 7 болотор сэбэрлэжэ сүм дүүргэхэ, тарилгын талмайн хубаарилгые дахин хаража үзөөд, шэниисын талмайе 1000 гектараар үргэдхэхэ, тиигэжэ 1963 ондо 5000 гектар шэниисэ тариха гэһэн уялгануудые хараалба.

Ерэхэ жэлэй хабарай тарилгые богонихон болзор соо агротехническэ үндэр хэмжээндэ үнгэргэхэ, ургаса ехые үгэдэг, манай совхозой эрхэ байдалда тaараһан «Онохойская-4» гэжэ сортын шэниисын үрэһэн нарин зуруудтайгаар, мүн хэрээһэлүүлэн тарижа, гектар бүриһөө адаг 10—12 центнер орооһо хуряан абахаар тодорхойлогдобо. Иигэжэ долоон жэлэй табадахи жэлдэ гүрэндөө үшөө ехэ таряа тушааха арга олгогдохо ушартай.

Механизаторнуудһай Мухар-Шэбэрэй «Победа» колхозой гэшүүдэй гаргаһан үнэтэ үүсхэлые хүндэтэйгөөр дэмжээд, мүнөө трактор болон хүдөө ажахынгаа бусад техникые заһабарилжа орохонь.

В. Сабылин,
Үдын совхозой главна агроном.

ҮБЭЛДЭ БЭЛЭДХЭЛЫЕ ТҮРГЭДХЭЕ

Хэлсэһэнээ хэзээ хүсэлдүүлхэб

Үбэлжэлгые хэр бэлэдхэлтэйгээр угтажа байнабта? Иигэжэ фермые даагша Мария Петровна Варфоломееваһаа асуухадамнай:

—Бирагүйхэн лэ байдалда ороод байнабди. Ажалнай оньһожоруулагдаха аад, юушье хэгдэнэгүй. Саг ошожол байна... Хүйтэн болоо,—гээд тэрэ харюусаба.

Үбэлэй хүйтэн газаа оробошье, Загарайн «Талецкий» совхозой зарим фермэнүүд үбэлжэлгэдэ бэлэн болгогдоогүй байһаар. Энээн тушаа гахайн фермые даагша нүхэр Варфоломеевагай сэхэ хэлэгшэнь зүйтэй. Юуб гэхэдэ, тус фермэдэ гурбан мянгаһаа үсөөн бэшэ гахай үбэлжэхөөр хараалагданхай. Теэд гахайнуудай байха байранууд мүнөө хүрэтэр заһабарилагдажа дүүргэгдээгүй. Хэгдэхэ юумэниинь аргагүй ехэ: фермын хото хорёо шэнэдхэн заһагдаха, илангаяа малшадай хүндэ хүдэлмэри оньһожоруулагдаха байгаа.

Бидэнэр фермэдэ ерэхэдээ заһагдажа байһан нэгэ ехэ байра соо оробобди. Шахалгада табигдаха гахайнуудай 200—300-гаадараа байха яһала олон таһалганууд хэгдэжэ байһан хэбэртэй.

—Эндэтнай ямар оньһожоруулга хэгдэхэ юм,—гэжэ фермые даагшада хандахада:

—Ямаршье оньһожоруулга байхагүй. Мүнөө үбэлдөө гахайнуудайнгаа эдихэ хоолые өөһэдөө зөөхэ бэзэбди,—гээд харюусаба.

— Совхозойтнай дирекци энэ талаар ямар хэмжээ ябуулгануудые хараалһан байгааб?

—Оньһожоруулга тухай үнгэрһэн зундаа хэлсээ юм. Мүнөөшье хүрэтэр хэлсэһээр. Һая директортэ тиигээ һаамнай яаха юм гээд хэлэһэмни: «гахайн фермэ дээрэ дүүжэн харгын тодхоотой байхые, уһа соргоор асардаг арга хаана үзөөбта» гэжэ урдаһаамни харюусажархёо һэн,—гээд Мария Петровна саашань хөөрэнэ.

Фермые даагшын, мүн эндэхи гахайшадай һанаагаа зободог гайхалгүй. Яахадааб гэхэдэ, үбэлэй хүйтэн газаа оробоха юм. Фермэдэхи гахайнуудай хоёр томо байрануудта дүүжэн харгы тодхогдоо һаа, гахайшадай хэхэ хүдэлмэри ямар хүнгэн болохо; гахайнуудайнгаа эдеэ хоол тэрээгүүр зөөхэ, шэбхэ шабааһыень гаргажа байха байгаа. Тиихэдэ эндэ шахагдажа байдаг гахайнууд ехэнхидээ хуурай тэжээл дээрэ байлгагдажа харууһалагдадаг. Тиимэһээ бүлеэн уһан хододоо хэрэгтэй болохо юм. Уһа гараар зөөхэ хүдэлмэриие хүнгэдхэхын тулада тусгаар байра түхеэрэгдэхэ. Тэндэнь уһан бүлеэдхэгдэжэ, гахайнуудай байдаг байрануудта соргоор дамжуулагдаха байгаад, ямаршье хүдэлмэри хэгдээгүй байһаниинь гайхалтай. Оньһожоруулга тухай совхозой хүтэлбэрилэгшэд хододоол хөөрэлдэжэ байдаг гэлсэнэ. Теэд бодото дээрээ хэмжээ абтанагүй ха юм.

Гансашье оньһожоруулга бэшэ, мүн бусад дутагдалнуудшье үзэгдэнэ. Гахайнуудтань таряа талханай зүйл үгэжэ байдаг тусхай кормушканууд хүсэд хүрэхөөр бэлдэгдэжэ абтаагүй байһаар. Мүнөө дээрээ гахайнуудта миил хобоо соогуур талха тарянай зүйл адхагдана.

—Бүхыдөө гурбан самокормушкатайбди. Дахин 200-гаад тиимэ кормушканууд захигдаа юм. Хэзээшье асарагдахань мэдэгдэнэгүй. Гахайнуудта эдеэ хоолыень задагай хобоо соогуур адхажа үгэхэдэмнай, хахадынь шоройдо худхалдажа, миил һалана гээшэ —гэжэ гахайшад хөөрэлдэнэ.

Тиихэдэ заримдаа гахайнуудта эдюулхэ юумэн таһалдашадаг байна. Гахайнуудта үгтэхэ талха таряа саг соогоо бэлдэгдэжэ абтанагүй. Фермэ дээрэ орооһо бутаргадаг машина байһан аад, тэрэнь хүдэлгэгдэдэггүй юм. Гэхын хажуугаар мүнөө үбэлдөө гахайда эдюулхэ талха тарянай зүйл фермэдэ хэдэн үдэртэ хүрэхөөр бэлдэгдэжэ, хадагалагдахаар байгаа. Харин тиигэгдэнэгүй ха юм. «Гахайнуудта эдихэ юумэ нэгэл үдэрэйхиие арайхан асаруулагшабди. Дутамаггүй асараад байдаг һаа, гахайнуудаа нэгэншье үдэрөөр хооһон байлгахагүй һэмди» гэжэ эндэхид хэлсэнэ. Мүн тэжээл бэлдэдэг кухни фермэдэ хэрэгтэй. Хэрбээ тиимэ кухни үгы байбал, үбэлэй үедэ тэжээл хаана буйлуулха болоноб. Гахайнуудта нилээд ехэ турнепс бэлдэгдэнхэй. Мүнөө үедэ ядахадаа тэдэнь хэршэгдэжэ, буйлуулагдажа үгтэхэ байгаал.

Энэ фермэдэ арба гаран хүн ажалладаг. Тэдэнэр жэлэй эхинһээ хойшо сентябрь һара гаратар эхэ гахайнуудые харууһалһан, энэ үедэ хамта 2200 гаран поршоонхо абажа түлжүүлһэн байха юм. Тиигээд сентябрь һараһаа эхилээд фермэнь шахагдаха гахайнуудые харууһалдаг болонхой. Тиигэбэшье түрүү дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэгдэхэ һэн. Юуб гэхэдэ, ажалдаа магтаалтай хүнүүдшье эндэ бии. Тусхайлан хэлэбэл, Зинанда Ханова Зинаида Васильева хоёрой шахалганда табиһан 402 гахай һайнаар харууһалагдажа, сентябрь һара соо тус тустаа хоногой 450 граммаар нэмээгдээ. Ольга Каткова, Ольга Чулкова гэгшэдэй 447 гахай баһал эдыгээр шэгнүүрээ нэмээгээ. Түрүүшүүлэй һайнаар ажаллаһанай ашаар сентябрь һарада 400 гаран гахай дунда зэргээр тус бүриин 120 килограмм шэгнүүртэй болгогдожо, гүрэндэ худалдагдаһан байха юм. Теэд тэдэнэй дүй дүршэл бүгэдын шадабари болгогдохоёо яанаб?

Хэрбээ тус фермэдэ ойлгууламжын хүдэлмэри нүлөө ехэтэйгээр эмхидхэгдэдэг байбал, малшад бүри ехэ амжалта туйлаха, фермынхид коммунис ажалай нэрэ солын түлөө тэмсэжэшье байха һэн.

—Коммунис ажалай фермын нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысэхэеэ яанабта,—гэжэ гахайшадта хандахада:

—Иимэ олон дутагдалтай байгаад, хайшан гээд мүрысэхэмнайб. Бидэнэй хүдэлмэридэ хэншье туһаламжа хүргэнэгүй ха юм,—гэжэ хэлэнэ.

Ядахадаа эндэхи фермын улаан булан мүнөө хүрэтэр заһагдажа, малшадай сүлөөтэй сагаа үнгэргэхэ тодорхой гуламта болгогдоогүй байна. Мүрысөөнэй дүн гаргагданагүй. Энээн тушаа совхозой партийна организаци хэмжээ абахаяа ядаг юм?

Т. Гармаев,
манай штатнабэшэ корреспондент.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Абаһан тогтоолоо заабол дүүргэхэ

Прибайкалиин райкомой бюрогой шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтэ партийна хүдэлмэрилэгшэдөөр, партийно-советскэ эдэбхитэдээр саг үргэлжэ шалгагдадагшье һаа, энээндэ ехэхэн дутагдалнууд бии. Гол дутагдалынь юуб гэхэдэ, тус аймагай партийна райкомой таһагууд бюродо абтаһан шиидхэбэриин бэелүүлгын хойноһоо хёрхоор адагладаггүй, хаһа саг соонь эмхидхэлэй хүдэлмэреэр баталдаггүй байна. Жэшээлхэдэ, пропаганда ба агитациин таһагые даагша нүхэр Доровских 1960 оной мартда абтаһан «Залуушуулые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэдэ партиин райкомой хабаадалга» мүн тэрэ оной октябрь һарада абтаһан «Агитаторнуудтай Итанцинска леспромхозой парторганизациин хэһэн ажал» гэһэн тогтоолнуудай дүүргэлтые, тэрэшэлэн райкомой бюрогой 1961—1962 онуудай турша абаһан 11 тогтоолнууд хаанашье эльгээгдээгүй, саарһан хабтаһанууд соогоо үлэнхэй. Гэхэтэй хамта партийна документнүүд тон һаланаар халагалагдана. Хэдэн шухала документнүүд байха газартаа үгы, харин хэрэгээ гараһан саарһануудай шкаф соо хаягданхай байба.

Үнгэрэгшэ жэлэй сентябрь соо «Заветы Ильича» колхозой парткомой хүдэлмэри тухай райкомой бюро тусхай тогтоол гаргаа һэн. Тус партком эхин организацинуудайнгаа байдалаар һонирходоггүй, зоной дунда эмхидхэлэй, ойлгуулгамжын хүдэлмэри бирагүйгөөр ябуулдаг, социалис мүрысөө дэлгэрүүлдэггүй гэжэ тэрэ тогтоол соо тэмдэглэгдэнхэй һэн. Тэрэ сагһаа хойшо тэбхэр жэл үнгэрөө. Тиигэбшье һаань, урданай байдал тэрэл зангаараа үлөө. Һэлгэлтэ болоһон юумэн гэхэдэ, парткомой секретарь байһан Азаматовай орондо нүхэр Падерин һунгагдаа. Энэ нүхэр ажалайнгаа талаар өөдтэй юумэ хэнэгүй.

Ябажа байгаа оной эхиндэ Байгалай леспромхозой парторганизациин ажал хүдэлмэри мүн лэ КПСС-эй райкомой бюродо харагдаа һэн. Юуб гэхэлэ тэндэ үнгэрэгшэ жэлэйнь түсэб дүүргэгдээгүй, гүрэндэ 85,4 мянган кубометр модон дутуу үгтөө, үшөө 69,5 мянган түхэригэй гарза хэгдээ. Бюрогой тогтоол соо ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын, түсэб, уялгаяа дүүргэхын түлөө бэелүүлэгдэхэ тодорхой хэмжээнүүд тоологдоо һэн. Тэрэ леспромхозой парткомойхид түрүүшээр шаг шууяа табилдаад, хэдэн участогууд дээрэ нэмэл суглаануудые зарлаад, саарһа эрээлээд лэ һанаагаа амаршоо. Харин тус ажахы гээгдэнги байдалһаа мултараадүй, ажалайнгаа бүтээсэ дээшэлүүлээдүй, гүрэнэй мүнгэ түсэбһөө гадуур гаргашалһан зандаа. Партиин райкомой июниин 19-дэ тус тогтоолоо ямаршье шалтаггүйгөөр хиналтаһаа сүлөөлһэниинь ойлгосогүй байна.

Эдэ бүгэдэ жэшээнүүд юу харуулнаб гэхэдэ, партиин райкомой гү, али парткомой баталан абаһан тогтоол соо хэлэгдэһэн хэмжээ ябуулгануудай бэелүүлгын хойноһоо хёрхо хиналтын табигдаагүй дээрэһээ тэрэ удха шанараа гээнэ. Тиигэжэ тэрэ хубхай хооһон саарһан лэ болоод һалана. Жэшээлхэдэ, 1962 оной июлиин 26-да Байгалай леспромхозой партком заседани дээрээ автогараж ба механическа заһабарилгын мастерскойн хүдэлмэришэдэй дунда ябуулагдажа байһан хүмүүжүүлгын хүдэлмэри хаража үзөөд, дутуу дундануудыень элирүүлээд, тэдэниие усадхаха хэмжээнүүдые зааһан тогтоол абаа бэлэй.. Тэндэхи партийна эхин организациин секретарь нүхэр Бурдуковский тус тогтоолой удхатай нэгэшье коммунистые танилсуулангүй, столойнгоо һугалга соо хэбтүүлһээр. Тэрэшэлэн тус тогтоолой дүүргэлтые хинан шалгагшаар табигдаһан нүхэр Лебедев юуншье хээгүй.

Энэ мэтэ дутагдалнуудые тоолохо болоо һаа, олон. Абаһан тогтоолойнгоо хойноһоо саг үргэлжэ анхаралаа хандуулжа, дүүргэлтыень шалгажа байха уялгаяа КПСС-эй Прибайкалиин райком ба аймагай зарим парторганизацинууд дүүргэнэгүй.

Д. Назаров,
КПСС-эй обкомой инструктор.

Агууехэ Октябриин 45 жэлэй ойн хүндэлэлдэ

Галуута-Нуурай шахтоуправлениин нүүрһэ малтагшадай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Агуухэ октябриин хүндэлэлэй мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ гараһан 2—5 шахтын 2-дохи участогай инженер Константин Слюнкинэй хүтэлбэрилдэг нүүрһэшэд даабаряа ходо үлүүлэн дүүргэхэһээ гадна, малтан абадаг нүүрһэнэй өөрынь үнэ сэнгые горьтой ехээр доошолуулжа шадаа. Мүн тус участок соогоо «шахтерская слава» ордено 3-дахяа хүртэһэн Арсений Бакановай даадаг бригада түрүүлнэ. Тус бригадынхид халаан бүхэндэ даабариһаа гадуур 2—3 тонно нүүрһэ үлүү ехээр малтана. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү бригадын нүүрһэшэд, (зүүн гарһаа байһаниинь) участогай начальник К. Слюнкин, (баруун гарһаа хоёрдохинь) бригадир А. Баканов.

Ф. МОРЕНЕЦЭЙ фото.

Эбтэй хоёр эдэбхитэд

Алинииень алин гэшэгүй, адлихан хоёр басагад үг... бүхэндэ сугтаа шамдуу тү... нөөр гэшхэлэлдэдэг юм. Ха... һан лэ газарташ ходо хүн... тэй энеэдэтэйнүүд үгы... һаа, ямар нэгэн шухала а... далаар сүлөөгүй хөөрэлд... ябаха...

Үглөөнэй 9 час болоогү... эдэ хоёр басагад Улаан-Үд... «Труд» гэжэ оёдолой фаб... кын хашаагай үүдэндэ ер... лэ байдаг. Нэгэниинь В... Мясникова, нүгөөдэнь — Т... Митрошина гэжэ нэрэ о... тойнууд. Эдээхэн басагад... фабрикын малгай оёдог ш... мастернуудаар хүдэлмэри... зуураа, ажал хэрэгтээ амж... га түйлажа, Октябриин һ... дэрэй урдахи мүрысөөндэ... рүүлжэ ябана.

Октябрь һарын эхи... ажалай вахтада жагсаһан... басагад халаан бүхэнэй... нормые ходо үлүүлэн дүү... нэ. Валентина Мясник... профсоюзай фабричн... митедэй гэшүүн байһан ту... даа ниитын хүдэлмэридэ эд... хитэйгээр хабаадалсана.

И. Ткач...

СОЛОТОЙ БОЛОҺОН МОДОШО...

Эгээл энэ алтан намарай үглөөгүүр. Һалхи жабар оройдоошье үгы. Хуһанай набшаһанай унаһаар үнихэн болоошье һаа, нарһан модод үнөөхил зандаа ногоорно. Иимэ аятай зохид сэбэр агаарта Хориин леспромхозой Ехэ Кули гэжэ участогай хүдэлмэри һаял эхилжэ байба. Намтай сугтаа ябалсаһан мастер Михаил Перфильевич Днепровский хүхюутэй, ажал хэрэг тухайгаа энеэжэ байжа хөөрэнэ.

—Һүүлэй үедэ ажалнай урагшатай һайнаар ябуулагдана гэхэдэ алдуу болохогүй, —гээд тэрэ хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ,—үнгэрһэн сентябрь һара абаад үзэе. 3650 кубометр модо бэлэдхэхэ даалгабаряа 3757 кубометр хүрэтэр дүүргээбди. Гэбэшье хүдэлмэришэдэй дутуу дээрэһээ дүрбэн бригадын орондо комплексно гурбан бригада ажаллана. Иимэ бэрхэшээлтэй байбашье һаа, урдаа табигдаһан зорилгоёо муу бэшээр дүүргэжэ байнабди. Мүнөө Агуухэ Октябриин һайндэрэй хүндэлэлдэ барандаа ажалай вахтада жагсаад, даалгабаряа баһал һайнаар бэелүүлжэ байгдана...

Ингэжэ хөөрэлдэһөөр Василий Степанович Щукинай бригадада хүрэжэ ерэбэбди. Энэ бригадынхидай ажаллажа байхые харахадаа урмашахагүйн аргагүй. Ажалгүй нэгэшье хүн харагданагүй. Хүн бүхэн өөр өөрынгөө һуурида хабатай зохидоор хүдэлмэрилнэ. Удаа дараалан унагаагдажа байһан арьял үндэр нарһан модон хүсэтэ тракторааар хүүесэ татуулан дээдэ складта асарагдана. Эндэ гэшүүһэнһээ дары сэбэрлэгдэн, хэм хэмжүүр соогоо таһа тайрагдана.

Нүхэр Щукинай бригада 8 хүнһөө бүридэнхэй. Тэдэнэр дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абажа, үнгэрһэн 9 һарынгаа даалгабариһаа гадуур 1572 кубометр модо Эхэ орондоо бэлэглээ. Оролдосотой ажалай иимэ үрэ дүн түйлажа, тус бригадынхид гансахан Хориин леспромхоз дотор бэшэ, Буряадай совнархозой модо бэлэдхэлэй промышленностиин управлени дотор сууда гараһан байна.

Бригадир Василий Степанович Щукин наһаар залуухандшье һаа, хүдэлмэридөө нилээд дүй дүршэлтэй болоһон, дунда зэргын бэетэй, даруу зантай хүн.

—Василий Степанович, хайшан гэжэ хүдэлмэрилхэдөө ажалдаа иимэ амжалта түйлана гээшэбта,—гэжэ тэрээнһээ асуухада:

—Тиимэ нюуса юумэ бидэнэй хүдэлмэридэ үгыл даа. Бултадаа эбтэйгээр, журам һайнтайгаар хүдэлмэрилнэбди. Тиихэдэ ажалай эмхидхэлые зүбөөр табиха, түрүү дүй дүршэл хэрэглэхэ, бүхы техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха гээшэ тон шухала ха юм даа. Эдэ бүгэдые наринаар сахяад байхада, амжалта заатагүй түйлагдаха байна бшуу.

Василий Степанович тон зүб хэлэнэ. Энэмнай миил гоё гоёор хөөрөөд ябадаг хүн бэшэ, харин хэлэһэн үгэдөө заатагүй хүрэхые оролдодог, шэнэ юумые халан абахын түлөө ходо зүдхэдэг хүн. Тиимэл хадаа бригадынгаа гэшүүдэй дунда хүндэтэй болонхой. Нэгэниншье архи уужа, ажалдаа гарахагүй ябадал гаргадаггүй. Комплексно аргаар хүдэлдэг дээрэһээ үдэр бүриингөө даалгабарие дүүргэхын тула хамаг хүсэ шадалаа гаргадаг байна. Леонид Дудин трактористаар хүдэлмэрилһэн сагһаа хойшо ... соо отологдоһон бүхы мо... тэрэ үдэртэнь таллуулан, ... дэ складта асардаг. Дру... хюрөөгэй моторист Дми... Ларионов ажалдаа бэрхэ ... һээр баһал үнинэй. Энэ ху... хамсыгаа шуужа оробол, ... сэхэнь бэрхэтэй болодог. ... шэниинь барандаа дээдэ ск... дээрэ асарагдаһан модые ... ража, машинада ашаал... бэлэн болгодог. Тэдэнэй ... даһаа Михаил Цыренж... Мария Ларионова болон б... ажал хэрэгээ табан хурга... адляар мэдэхэ болоһон ... лай түрүүшүүл юм.

Жэрытэр сомогдоһон ... белай хажууда ерэме... мастер Михаил Перфил...

—Энэ штабельда 200 ... метр ябталаатай,—гээд ... шан хэлэбэ.

Энэ штабель тус бриг... хидай хэдэн үдэрэй хүд... риин үрэ дүн байһан ... Модонуудайнь ута богон... адлиханууд. Үмхитэй ... нуудынь амяараа илг... Эдэ бүгэдые ажаглан ха... мнай обёорһон бригадир ... силий Щукин хажууд... ерээд, «шанарай түлөө ... гаар тэмсэдэг гээшэбди... хэлэнэ. Энэмнай бр... ажалда үнэн сэхээр ха... гые үшөө дахин гэ... Юуб гэхэдэ, үмхитэй ... хэрэгсэлэй модонтой ... болохогүй ха юм. Хэрб... лёод байгаа һаань, ... склад дээрэ тэрэниие нь ... илгаха хүдэлмэри гар... лэдбэри дээрэ үлүү ... хэгдэхэ болоно бшуу.

Часай стрелкэнүүд ... уулзахаяа байба. Нэл... гэн нарһан тужаар ... дэһэн хадын ташалан ... логдоһон модонуудые ... һэтэй зандань шэрэһэ... тор хүүесэ зүдхэһөөр ... ерэбэ. Трактор агтын ... бариһан Леонид Дуди... лад машинаяа байлга... зэргэ угтажа байһан ... солбон хүбүүд түмэр ... жыень тэрэ дарыдань ... жа, ашааеынь буул... лоошон удаан байнгүй ... нэмэжэ, удаадахи ... урагшаа дабшана. Т... нэгэ доро асарһан ар... бометр модон оройд... часай турша дотор б... гогдожо, штабельда ... дашаба. Халаанай ... үшөө дүрбэн час. Үдэр ... лэдхэгдэхэ ёһотой 44 ... нормо холо үлүүлэн д... һэн...

Агуухэ Октябриин ... болотор тоотойхон ... үлэбэ. Энэ түүхэтэ һ... ажалай шэнэ амжалт... хын түлөө шангаар ... байһан эдэ модошод... һэн үгэдөө хүрэхэнь ...

П. Х...

АРАДАЙ КОМИССАР

★

Алас Дурнын нютагуудай сүлөөлэгдэһөөр 40 жэлэй ойдо

★ ★

ШЭЛ доро наринаар хадагалагдаад, ханада үлгөөтэй байһан фото зурагай хажуу талада: «1918 оной сентябрь һарада, сагаантанда буудуулжа, баатарай үхэлөөр унаһан Хабаровскын хүдэлмэришэн, таряашан ба солдат депутадуудай Совэдэй Гадаадын хэрэгүүдэй комиссар А. П. Ким» гэжэ бэшээтэй. Иимэ нэгэ зураг Хабаровск городой хизаар ороноо шэнжэлхэ музейн граждан дайнай үеые харуулһан таһаг соо байдаг.

Улаахан галстуктай үхибүүдэй дунда дуугайхан зогсожо байһан, жара гарамгай үбгэн дороһоо һанаа алдан:

— Түүхэ домогто ороһон, арадай комиссар гэжэ алдаршаһан Александра Петровна Ким-Станкевич гээшэ энэл даа, үхибүүд,—гээд хөөрөөгөө захална.— Гайхамшагта большевичка, корей арадай эрхим басагадай нэгэн байгаа юумэл даа, пионернүүд!

— Гадаадын хэрэгүүдэй комиссар гээшэ Гадаадын хэрэгүүдэй министр гэһэн удхатай гү даа, Леонтий Ефимович?—гэжэ үхибүүдэй нэгэнэй тэрэ үбгэндэ хандахадань:

— Тиимэрхүүл даа, хүбүүмни. Теэд бүхы ороной бэшэ, Хабаровскын хизаарай гадаадын хэрэгүүдые эрхилжэ байһан хүн гээшэ. Тиихэ үеэр манай хизаарта бүхы зүүн зүг (аяар холын Камчаткаһаа захалаад) ородэг байгаа бшуу даа. Тэрэ үеын хатуу бэрхэ сагта, үймөө һамаргаан соогуур иимэ тушаал дааха гээшэ айхабтар харюусалгатай байһан юм,—гэжэ мүнөөхи үбгэн харюусаад, бултанда хандажа нэмээбэ:

— Ёһотойл большевик, тон найдабаритай, алишье талааараа—эрдэм номоороошье, ажал ябуулгаараашье—тэгшэ хүн һэн, гадаадын хэрэгүүдэй комиссарай тушаал даажа байхынгаа хажуугаар нэгэ үедэ арадай гэгээрэлэйншье хэрэгүүдые эрхилэлсэһэн юм. Ж шэээ болгон хэлэхэдэ,—гэжэ үбгэн хургаа даража байгаад хөөрэбэ,— Александра Петровна ород, корей хэлэнүүдһээ гадна, англи, француз, хитад, япон хэлэнүүдые һайн мэдэдэг, залуушье һаа ехэ эрдэмтэй, хурса һүбэлгэн ухаатай хүн байгаа.

— Леонтий Ефимович, та Ким-Станкевичые өөрөө хараа һэн гүт?

— Нэгэл дахин хараа һэм. Хабаровск городой талмай дээрэ болоһон митинг дээрэ элидхэл хэжэ байхыень нюдөөрөө хаража, шэхэрээ шагнаһан хүм. Бэшэ хараагүйб. Хэлэхэ гээшэнь абаатай: хүнэй сэдьхэл хүдэлгэмөөр, үнэншэхэшьегүй хүнэй үнэншэхөөр хэлэдэг, ёһотойл оратор эхэнэр байгаа юм. Тиигээд дахиншье хараха, элидхэл болон үгэ хэлэхыень шагнаха аргам болоогүй. Тэрэ намаргаа сагаантан-японтон Хабаровск городымнай эзэлжэ, хара мүүхэй калмыковтан хайратай комиссарыемнай алаһан юм,—гэжэ үбгэжөөл харюусана. Би тиихэдэ хориншье хүрөөгүй, залуухан хүбүүн ябаалби даа. Тэрэл жэл партизануудай отрядта ороод, Амур шадар дайлалдажа захалаа һэм.

Игэжэ хэлэхэдэнь, үбгэнэй урда байһан бишыхан басаган үбсүүдэнь хадаатай «Улаан Тугай» орден болон бусад дээдэ хайрануудай тэмдэгтэй планканууд руунь шэртэнэ.

— Зай, хүүгэд, юун тухай хөөрэлдэжэ, хаана ябаа бэлэй бибди?—гээд үбгэн партизан үхибүүдтэ хандана.

— Ким-Станкевичын митинг дээрэ элидхэл хэжэ байхыень хараһан, шагнаһан тухайгаа, тиигээд тэрэл жэлэй намар сагаантанда буудуулжа алуулһан тухайнь хөөрэжэ байгаа һэнта,—гэжэ һагсагархан үһэтэй пионер хүбүүн хос-хос байтар дуугарба.

— Тиимэл даа, мартаад байгаалби,—гэжэ үбгэн буурал толгойгоо эльбэн байжа хөөрөөгөө үргэлжэлүүлэв. Энэ хүмнай Алас Дурна зүгтэ граждан дайнай боложо байха үеэр партизан отрядта ябажа, сагаантан болон хариин эзэмдэгшэдтэй эрэлхэг зоригтойгоор дайлалдаһан, хизаартаа нилээд суутай солотой, хүндэтэй үбгэн—урдын партизан, мүнөө пенсионер Леонтий Ефимович Щербаков гээшэ.

...Үглөөнэй бүрэг-барагаар Амур мүрэнэй үндэр эрье дээрэ арадаа гараа хүлюулһэн арба гаран хүн зогсоһон юм. Тэдэнэй дунда набтархан, бишыхан бэетэй, газар шүүрэмэ ута, дүң сагаахан самсатай, залуухан эхэнэр бии. Тээ саана арбаад алхын газарта сагаантанай бүлэг сэрэгүүд баһал жэрылдэн зогсонхой, дурата дурагүйгөөр буугаа мүрэһөө мулталжа байнад. Али нэгэн солдат эрэшүүлэй дунда зогсожо байһан эхэнэр руу хирэ-хирэ болоод лэ хултагашан хаража, түргэнөөр нюдөө дальдаруулна. Алуурша, дээрмэшэ сагаантанда толгойн саазаар шиидхүүлһэн

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

Түрэл орон доторнай

ХАРЮУСАЛГАТАЙ ДААБАРИ ДҮҮРГЭБЭ

БЕШЕНКОВИЧИ. (Витебскэ область), (ТАСС). Милькавича, Храповищено һуурин шадарай ...йн соорхойдо дайсанай хадагалһан һомоной склад олдоһон байна. Эсэгэ ороноо хамгаалха Агуухэ дайнай жэлнүүдтэ дайсад эндэ һомо хадагалһан байгаа бшуу.

Ефрейторнүүд Э. Беркис, Г. Бачой, Н. Губко, офицер Г. Липкин гэгшэдтэ энэ харюусалгатай даабари—эдэ һомонуудые гаргажа, һалгаха хэрэг даалгагдаба.

Эрэлхэг зоригтой совет эдэ дүрбэн сэрэгшэд олон үдэрэй туршада тон аюултай хүдэлмэри хэээ. Олон һомонуудынь жэбэдэ эдигдэшэнхэй байгаа. Тиибэшье һаань, эдэнэр һомонуудые шадамар бэрхээр малтажа гаргаа. Тиигээд тэһэрээгүй һомонуудые тусхай газарта абаашажа тэһэлбэ.

ШУБУУШАН БАРАНОВАГАЙ АЖАЛАЙ НЮУСА

КУРСК. (ТАСС). Охочевско совхозой хүдэлмэрилэгшэ комсомолой гэшүүн Люда Барановае Щигровско районой хүн зон һайса мэдэдэг болонхой. Энэ залуу басаган 10-дахиие дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр, хоёр жэлэй саада тээ шубуунай фермэдэ ажаллахаяа ерэһэн юм.

Мүнөө үедэ Люда Баранова 2500 эмэ тахяа харууһална. Юһэ хахад һарын туршада энэ ажалша бэрхэ басаган тахяа бүхэнһөө 140 үндэгэ абаһан байна. Иигэжэ бүхэли жэлэйнгээ уялга бэелүүлбэ. Шубуушан Люда Барановагай ажалай амжалтын нюуса ямар байгааб гээд асуухаар.

Люда энэ асуудалда өөрөө ойлгосотойгоор харюусана.

— Минии ажал хүдэлмэридэ ямаршье нюуса байхагүй. Зоотехнигэй хэлэһэн заабаринуудые алагасгүй дүүргэнэб. Тахяануудта ходо морковь, кукуруза, сахарай свёкло эдюулдэг байнабди. Зундаа тахяада ногоо ехээр эдюулэгдэдэг. Хүсэтэ тэжээл дэбтээжэ эдюулхэдэ һайн. Орооһо таряа ургуулан татаад эдюулхэдэ зохистой. Үдэрэй богони үедэ тахяагай байра соо зайн гал аһаагдадаг. Тахяануудые дура зоргоорнь ябуулхада һайн юм. Минии ажалай нюуса иимэл даа,—гэжэ райондоо алдаршаһан шубуушан Люда Баранова хөөрэнэ.

ҮНЕЭ ҺААХА ШЭНЭ ТҮХЕЭРЭЛГЭ

АЛМА-АТА, (ТАСС). «Һэбюүр» гэжэ нэрэтэй үнеэ һааха шэнэ түхеэрэлгэ бүтээгдэбэ. Алма-Ата шадархи «Джанашарский» совхоздо энэ түхеэрэлгэ бии болгогдоо. «Сельская жизнь» газетэдэ шэнэ түхеэрэлгэ тухай тодорхойгоор бэшэгдээ һэн.

Энэ түхеэрэлгэ тухай хаа хаанагүй мэдэхэ болонхой. Тиигэжэ Целиннэ, Алтайн хизаарай, Актюбинскэ,, Новосибирскэ областьнуудай, Татарай АССР-эй түлөөлэгшэд шэнэ түхеэрэлгые ерэжэ хараба. Мүн Украинын, Белоруссиин, Киргизэй түлөөлэгшэд һаяхан энээниие хараһан байна.

Шэнэ түхеэрэлгые зохёон бии болгоһон главна инженер Н. В. Ратуш, инженер А. А. Выдрин гэгшэд ерэһэн айлшадай олон асуудалнуудта харюусаба.

— Үнеэ һаахада угаа таарамжатай һайн түхеэрэлгэ байна,—гэжэ энэ совхоздо ерэһэн механизаторнууд, малшад мэдүүлнэ.

ТАРЯАЛАНГАЙ ГАЗАРАЙ ШУЛУУ СЭБЭРЛЭХЭ МАШИНА

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). Һая ашаглагдажа байһан газарай шулууе түүхэ, һөөг боролжонуудыень малтажа хаяха машинануудые Ленинградай мэргэжэлтэд зохёожо байна. «РУБ-150» түхэлэй шэнэ машинаар һөөг бургааһа, таряалангай шулуу сэбэрлэхэдэ аятай. Нэгэ машинань тракторай урда тээ, нүгөө машинань хойто таладань шагтагалагдадаг. 30 сантиметр хүрэтэр диаметртэй шулууе таряалан дээрэһээ суглуулжа хаядаг. Мүн һөөг бургааһа үндэһөөрнь таһалжа хаядаг машина шалгагдаа.

«УПК-0,6» түхэлэй тусхай машинаар 300 килограмм хүрэтэр шэгнүүртэй шулуунуудые таряалангай газарһаа суглуулан хаяжа болохо юм. «МТЗ-5» түхэлэй трактор энэ машиные ябуулдаг.

Мүн таряалангай шулуу сэбэрлэхэ, бургааһа һөөг таһалжа хаяха шэнэ түхэлэй бусад машинанууд зохёогдонхой.

ЭРХҮҮГЭЙ ОБЛАСТЬ. **Братска ГЭС-эй барилга үшөө хүсэд дүүргэгдээгүй байна. Тиибэшье һаань, тэндэхи барилгашадай зариманиинь Усть-Илимскэ гидроэлектростанциие бариха газарта ошобо. Зураг дээрэ: шэнэ ехэ гидроэлектростанциин баригдаха газар харуулагдана.**

ТАСС-ай фотохронико.

АСТРАХАНЬСКА ОБЛАСТЬ. Каспиин загаһашадай 9 һарынгаа түсэб уридшалан дүүргэһэнтэйнь дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет амаршалһан юм. Энэ амаршалгаар зоригжоһон загаһашад ажалай шэнэ амжалтануудые түйлажа, жэлэйнгээ даабари дүүргэжэ байна. Зураг дээрэ: Астраханьска загаһанай консервын комбинадай цехтэ загаһа тушаажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур

1962 оной октябриин 24.

...ОНДОК ХОНИШОНОЙ ДОРЮУН АЛХАМ

...гурбан жэлэй саана ...» совхозой хонишодой бригаданууд ажал хү... шэнэ гуримаар эм..., ажахын тоосоондо ...дэлжэ эхилээ һэн.

...ние эгээл түрүүлэн ... гурбадахи отделе... һайшаан дэмжээ юм. ... хонидой гурбан ота... түлгэнүүдэй хоёр һү...дүүлэгдээд, юһэн хү...ридэһэн, хамта дээрээ ...гой хонидтой ажахын ... бригада эмхидхэгдэ...нскэ комсомолой гэ... залуу хүбүүн Дондок ...ев бригадираар томи... Иигээд лэ Дондогой ...нхид ажалаа шэнээр ..., оролдосотой һай...дэлжэ захалбад. Ур...сахан лэ нэгэ отараяа ..., бэеэ даагаад ябаһан ... хүбүүнэй ажал бүри ...юсалгатай, хүндэтэй...оо.

... тэдэнэй урда ямар зо...бигдаһан байгааб гэ... түрүүн хонидоо бул... искусственна аргаар ...хэ, өөһэдынгөө хүсөөр ... хорёо, байрануудаа һайнаар бэлдэхэ, һайн ... үбһэ, зелёнко бо...сад шэмэтэ тэжээл эл... хуряажа абаха, ком...жалай бригадын нэрэ... түлөө тэмсэхэ.

...зурхэнэйнгөө захирал...дэлжэ, эдэ зорилгонуу...гэхэ гээшэ—манай гол ...—гэжэ залуу брига... хэлэхэдэ, хонишод: ... Доржиев, Дашанима ... болон бусад халуу...жээ.

... 1962 он дүүрэхэ ду... совхозой хонишодой ... зарим тэды дүнгүүд ...добо. Дондок Эрды... бригадынхид даажа ...ууһ эхэ хонин бүри... 2 хурьга абажа, тус ... 3 килограмм һайн ... нооһо хайшалаа. ...хоз соогоо эгээл һайн

—Үбэлэй хүйтэние яһала һайн үнгэргэбэшье, хабартаа хүндэшэг болоо һэн. Хододоо хүйтэн һалхин үлеэжэ байтаа. Тиин бидэнэр Дархата болон Улаан хадануудай үбэрөөр хонидоо адуулжа, гэжээлдөө алмалта хэһэн байнабди. Мүнөө бидэнэр малдаа үбэлэйнь тэжээл гүйсэд хүрэхөөр бэлдэхээд, байрануудаа заһабарилжа дүүргээбди. Ажахын тоосоондо ороод байхада, хүдэлмэримнай һураггүй урагшатай ябана. Манда 120 гектар уһалагдадаг сабшалангай газар; мүн «ДТ-20» трактор болон бусад зэр зэмсэг даалгагданхай,—гэжэ нүхэр Эрдынеев хөөрэнэ.

Энэ хүбүүн һургууляа дүүргэжэ болбосоролой аттестат абахадаа, трактористын мэргэжэлтэй болоjo гараа юм. Үнгэрэгшэ зундаа өөрөө трактораараа үбһэ сабшаһан, тармаһан байна. Мүнөө бригадынгаа бүхы хонишодые механизаторай мэргэжэлдэ һургаха зорилготой.

Хойто талаараа ой модоор элбэг орьёл торьёл үндэр хадануудаар хүреэлэгдэһэн, урдуураа багаханшье һаа, түргэн урасхалтай Түгнэ голтой Боом нютаг «Эрдэм» совхозой түбһөө баруун хойнохоно арбаад модоной газарта оршодог. Эндэ ажалша малша хүнүүд: Социалис Ажалай Герой Балдама Тугжиевна Доржиева, үндэр наһатай кукурузашан Санжа Доржиев болон бусад үдэр бүри хүдэлмэри дээрээ амжалта туйлажа, түрэл нютагаа суурхуулна. Тэдэнэй дунда залуу хонишон, партиин гэшүүндэ кандидат, хүдөө ажахын институдай зоотехническэ факультедэй 3-дахи курсын студент-заочник Дондок Эрдынеев ажабайдалай үргэн замда өөрынгөө түрүүшын дорюун алхам хээд, саашадаа бүри ехэ амжалта туйлахын тула урагшаа дабшан ябана.

Л-Д. Гомбоев.

Мухар-Шэбэр.

Малайнгаа үүлтэр һайжаруулна

...малай, хонидойнгоо ...һайжаруулхын тула энэ ...хын аймагай колхо... үүлтэрэй буха, ху... олоор худалдажа

... ажахынуудта жэлэй ...йшо мяхалиг халь...эй 14 буха, мүн на...той цигайска, забай... үүлтэрэй 40 хуса эль... колхозууд худалдажа ...льмаг буханудайн... нютагай үүлтэрэй ...йнаг үнеэд, гунжа...үүлнэ. Тэдэнэйнгээ ...ар тэжээжэ, эрэнүү... соо шахаад, гүрэн... дэ тушааха, харин эмэнүүдыень үсхэбэрилгэдэ табиха юм.

Тиигэжэ аймагай колхозууд мяхалиг, һайн үүлтэрэй малай тусхай гүүртэ, фермэнүүдые олоор эмхидхэжэ, тэдэнээ үндэр хада газарай эдинсэ шэмэтэй ногоондо үбэл, зунгүй адуулаад, хямда сэнтэй мяха, эрхим шанартай нооһо элбэгээр абадаг болохо байна.

Аяар холын Аха нютагта үүлтэртэ малнууд автомашинаар абаашагдана.

А. Михайлов.

БЕЛОРУССИИН ССР. Социалис Ажалай Герой, Кубаньда свёкло таридаг Владимир Светличный республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ айлшалба. Свёкло таридаг түрүүшүүл, оньһожоруулагдаһан комплексно звенонуудай хүтэлбэрилэгшэд, агрономууд, инженернүүд айлшантаяа Минск городто уулзаба. Зураг дээрэ: Владимир Светличный (дундань) Белоруссиин «Ждановичи» совхозой механизаторнуудтай хөөрэлдэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Георгий ДАШАБЫЛОВ

Түрэһэн үдэр

Энэл үглөөгүүр
Элдин таламни юугээшьеб дуудаа
юм гү,
Эльгэн дээрээ
Эбхэһэн
Манан хушалгаяа
Мансы шэнгеэр
Һэхэн һэхэн хэлбэлзээ.
Сэлгеэ нугын
Сэсэг бүхэниинь
Сэлмэг үдэрые зүгнэн дуулаа
юм гү,
Үлзы хотог
Үлгын дуунай
Үлхөө хүгжэм
Татан татан дэлбэлзээ.
...Үхибүүн шашхашаба.
Нара толлоһон сонхотой
Нарайлалгын байшан соо
Үглөөнэй намдууе хаха зүһэн,
Үхибүүн шашхашаба.
Улаан нялхые
Урихан гартай
Акушер басаган үргэбэ.
Аажам нютагайнгаа
Аршаанта уһаар
Арюудхажа бэеынь сүршэбэ.
...Хөөхэй...минии хөөхэй
Хөөрхэйхэн хөөхэй!
Хүхэрэгшэ дайдаяа
Хүрин харахан нюдөөрөө
Оноходожо шэртыш даа.
Иимэ уужам
Ирагуу сагаан талын
Хүн боложо мүндэлһэн
Хэды золтой
Хуби заяагаа мэдэрыш даа.
Хүжэ халюун тала—нютагтай
байнаш,
Хүбөө сэнхир зула—тэнгэритэй
байнаш,
Хүнһөөл дутаагүй хүн—
аханартай байнаш,
Хүсэл дүүрэн улад—эгэшэнэртэй
байнаш,
Хүсэжэ тэдэнэрээр зэргэлхэ—
хубитай байнаш.
Хөөхэй...минии хөөхэй
Хөөрхэйхэн хөөхэй!
Ерээдүйшни һайхан.
Ербэдэнгүйгөөр
Ерээдүйгөө гэтэн,
Ехэл түргэн болыш даа.

Залуу уран зураашатай танилсагты

ТАЛЫН СЭДЬХЭЛ

Урмагүй болошоһон Дашинима Ленинградай үйлсөөр орой болотор зайба. Зүрхэниинь түргэ түргэнөөр сохилно, толгойдонь олон бодолнууд үймэлдэнэ. Хайшан гэлтэйб, гэртээ бусаха гээшэ гү? Агууехэ уран зураашa Илья Репинэй нэрэмжэтэ дээдэ һургуулида орохо гэһэн хүсэлни бэелүүлэгдэхэеэ мүнөө болибо ха юм даа гэжэ һанахадань, досоонь гансата муудашаба.

Талын басаганай дүрэ зураа һэн. Энээхэн басагантайгаа суггаа Дашинима буряад таладаа хүн болоо ха юм. Бүтээһэн зурагаа харахадань, яһалал болоо хэбэртэй һэн. Теэд дээдэ һургуулида абтагшадай тоодо Дашинимын нэрэ үгы байгаа... Теэд...

Дашинима Ленинградай үйлсөөр орой болотор зайгаад, эсэшэнхэй юумэ хамтынгаа байра бусажа ерэбэ. Ондоо хаана ошохоб? Эндэшье удаан байлгахагүй.

Гэнтэ ара нюргандань хүнэй дүмүүхэнээр хүрэхые мэдэрһэн Дашинимын гэдэргээ харахадань—уран зурагай Академиин багша, аргагүй шанга экзаменатор, профессор Непринцев байжа байба.

Дашинима гайхаба. Мэндэшэлсээд, профессор Дашинимые шэртэн хараад лэ байгаа һэн.

— А-а, Дугаров, талын буряад...

— Буряадһаабди,—гэжэ Дашинима профессорэй үгые дэмжэн богонихоноор харюусаба.

— Зүб, зүб... залуу нүхэр, би танда иимэ нэгэ зүбшөөл хэлэхэ гэжэ ерээб. Уран зурагта дуратайл һэн хойноо, эндээ үлэгты, уһа нюдэн болоһоной хэрэггүй. Мүнөө жэл миин шагнагшаар орохот, хойто эдыдэ үшөө дахин шалгалта барина бэзэт. Тиигээд мүнөөнһөө һайнаар бэлэдхэгты, ойлгоо гүт?

— Ойлгооб, профессор.

Мүрэ дээрэнь гараа аргаахан табяад, профессор гаража ябашоо һэн.

Дугаров Ленинградтаа үлөө бэлэй. Уран зурагай дээдэ һургуулиин лекцинүүдые шагнадаг, мэдээжэ зураашадай мастерскойнуудаар ябадаг байхадаа, өөрөө олон юумэ ойлгожо, шэнээр зуража эхилээ һэн.

Жэл үнгэрһэн хойно Дашинима уран зурагай, скульптурын, архитектурын И. Е. Репинэй нэрэмжэтэ дээдэ һургуулиин студент болоо һэн.

Уһанай урасхалдал үдэр хоногууд үнгэржэл байгаа...

Бэрхээр һурадаг Дашинима зундаа түрэл нютагаа, элдин хонгор буряад талаараа айлшалаад бусадаг бэлэй. Тэрэнэйнь хэшэгүүд—олон тоото этюд, зурагууд һэн. Һургуулидаа ошоод, тэдэнээ захата болгодог бэлэй . Аяар тэрэ холын хотодошье буряад хүбүүнэй зурагуудые харахада, үетэн нүхэдэйнь үбгэ эсэгэнэрэйнь нюурнууд амидаржа, талын хангал үнэр анхилхадал гэдэг бэлэй.

«Адуулгашан», «Тала», «Буряадай найр» гэһэн Дашинимын зурагууд Ленинградай выставкэдэ үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэн юм.

Уһанай урасхалдал саг жэлнүүд үнгэржэл байгаа. Дашинима дипломно зурагаа зуража эхилбэ.

Баяр жаргалта мүнөө үеынгөө талын буряад басаганай абари зангые, шэг шарайе хайшан гээд хоосто дээрэ үнэн зүбөөр гаргахаб гэһэн һанал бодолдо абтаа бэлэй. Нютагһаа асарһан этюд, зурагуудынь даншье таатай бэшэ шэнги байгаа һэн. Мольберт дээрэ басагадай нюурнуудые, эхэнэр буряад хубсаһануудые Дашинима дахин дахин зураба.

«Буряад басагад» Дашинимын дипломно хүдэлмэри болоо һэн. Тэрэнэй биирэ дороһоо эмээл моритой басагадай шарай, түлмэр залуу наһанайнь сэдьхэлэй нюуса эли тодоор харагдан гаража ерэбэ. Тэдэнэй морид дүмүүхэнээр хүлөө татанад. Жаргажа байһан наранай туяан дорохи тэнгэри, алтан дэнзэтэ үүлэнүүд тамарна, доронь—намарай шара тэрлигтэй добуун һажана. Шэнэ үеын табан хүхюун басагад байгаалиие һэргээнэ.

Хуушанайнь танил, тэрэнэй дипломно хүдэлмэриин хүтэлбэрилэгшэ профессор Непринцев ерэжэ, нэгэтэ Дашинимын зурагуудыень хараа һэн. «Хүбүүн бэрхэш даа» гэжэ магтан хэлэхэнь ха гээд Дашинима хүлеэжэ байгаа һэн. Профессор хүнлөөр һанаа алдаад, удаань юушье дуутарбагүй.

— Зай, хэр бэ, профессор?—тэсэжэ ядаһан Дашинима асуужархиба.

— Басагадшни яһала болохотой. Зүб зурагдаа гэжэ хэлэхэдэ алдуу болохогүй... Моридыншье зохидоор зурагданхай. Хоосто дээрэш гэрэл туяа, агаар, хүнэй бодол бии... М-да, болохотойл зураг... Хүнэй сэдьхэлые харуулжа шадаал байнат. Байгаалишни туһалаа. Тиибэшье, Дашинима, гэрэл һүүдэр хоёрынь нэгэ жаал хубааригүй гээшэ ха, энээхэн хөөрэжэ ябаа басаганшни эмээл дээрээ дан бүхөөр һуушоо. Этигэмээр бэшэ...

— Һайнта даа, профессор, хэлээшыетнай ойндоо хадууxaб. Үшөө хэдэн үдэр һууxaб,—гэбэ шабинь.

«Дэмы сэхэ табижархиба гүб? Дугаров гомдоо бэшэ аабза»—гэжэ профессор гаража ябахадаа бодоо һэн. Тиигээд:

— Би үшөө долоо хоноод орохоб,—гэбэ.

Профессорэй гаража ошоһоной һүүлдэ Дашинима зурагаа дахин дахин хараба.

«Юун болоноб даа, зариман зурагуудыем һайн гэхэ, бэрхэш гэлдэхэ. Профессор муу гэбэ. Магад, нээрээшье муу байгаа аалам»?

Залуу уран зурааша үдэр һунигүй зурагтаа заһабаринуудые оруулна. Буряад басагадай хоосто дээрэ шэнэлэгдэжэ эхилхэдэнь, профессорнууд, уран зураашад, оюутан һонирходог, өөһэдынгөө һанамжануудые хэлэдэг байгаа һэн.

Долоон хоног үнгэрһэн хойно Непринцев ерээд:

— Танайнгаа. шэнэ амжалтануудые хараял даа,—гэбэ.

Дугаровай зураг мүнөө тад ондоо байба. Профессор түрүүшынхеэ араһандал:

— Гоё даа, гоё. Гэрэл һүүдэр хоёройш наадан одоол таараа. Мүнөө танай зураг захата болон бүтэбэ гэжэ тооломоор байна.

Дашинима зурагни һайн болобо гэжэ тиихэдэ өөрөөшье мэдэрээ һэн.

— Һайн даа, багшамни, һайнта.

— Намда яахадаа һайниие хүргөөбта, араднай танда һайниие хүргэхэл. Бидэ хоёрой бэе бэеэ һайрхаха үшөө эртэ. Саанамнай гүрэнэй шалгалтын комисси гэжэ байха,—гэбэ профессор. Дашинимын зурагта комисси «Эрхим» гэһэн сэгнэлтэ үгөө бэлэй. И. Е. Репинэй нэрэмжэтэ уран зурагай институт дүүргэһэн буряад хүбүүнэй «Буряад басагад» гэжэ зураг Академиин зал соо мүнөө табигданхай, харагшадай сэдьхэл баясуулжал байдаг. Дашинимын бэшэшье зурагууд сэдьхэлэй һайхан бодол, шэнэ хүсэл зориг түрүүлдэг юм.

...«Эртын хабар». Саһан. Ленинград хотын сквер. Урихан наран. Үхибүүд наадана.

Эдэ бүгэдэ—эртын хабарые заатагүй һануулдаг.

Дугаровай зураг бүхэндэ ажабайдалай халуун амисхал мэдэрэгдэдэг юм. Саһанай шаршаганахые, уһанай шааяхые, талын буряадуудай ажабайдалые Дашинимын биирэ харуулжа шадаха хүсэтэй юм. Өөрынгөө зохёолдо тэрэ шүүмжэлхыгээр хандадаг хадаал захата болгожо бүтээдэг гээшэ.

— Зураашан болохо гэһэн хүсэл үшөө гурбатайдам бии болоһон юм. Мүнөө зурааша болоолби даа,—гэжэ Дашинима хөөрэнэ.

Дашинима хорин юһэшье хүрөөгүй. Тон залуу хүн гээшэл даа. Ерээдүйнь үшөө урдань...

АХМЕД ТАРЧОКОВ,

уран зурагай Академиин оюутан.

Ленинград хото.

Һурагшад туһалаа...

Хурамхаанай интернат-һургуулиин һурагшад зунайнгаа амаралтын үедэ аймагайнгаа колхоз, совхозуудай үбһэ таряа хуряалгадань эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байна. Зургаадахи, долоодохи классай һурагшад 300 центнер һайн шанартай үбһэ ногоо Хурамхаанайнгаа совхоздо сабшан тушаажа, ниитын малай эдеэ хоол бэлэдхэлгэдэ өөһэдынгөө хубитые оруулаа.

Гадна долоодохи классай һурагшад Сэнгэ Боболоев, Жаргал Борбонов, табадахи классайхид Петя Надмитов, Дондок Намдаков гэгшэд Дэрээнэй совхозой үбһэ таряа хуряалгада һайнаар ажаллаһанайнгаа түлөө олоной магтаалда хүртөө һэн. Мүнөө эдэнэрнай һуралсалайнгаа шэнэ жэлэй 1-хи четверть эрхимээр дүүргэхэ гэжэ оролдонод.

Геннадий Бадмаев.

...ЛХЭЙН СОЦИАЛИС ОРОНУУДАЙ ХООРОНДО ...АЛЫЕ ЗҮБӨӨР ХУБААРИЛАН ХҮГЖӨӨХЭ

...Союзда коммунизм бай...йн социалис бүхы сис...дай коммунис общество ...һаршагүй хубинь бо... түүхэтэ съездын ба... манай партиин Про...эгээл иигэжэ хэлэгдэн... СССР-эй арадай ажа...бусад оронуудай эконо... холбоотойгоор хүг... ороной ажахы дэлхэйн ...ын нэгэн хубинь бо...

...социалис оронуудай хоо... зүбөөр хубаарилга ...лис ажахые хүгжөөл... манай ороной эко...гэдэ гол үүргэ дүүр... Экономическа харилсан ... советтэ (СЭВ) ха...нуудай коммунис, хү... партинуудай Цент...нуудай нэгэдэхи секре... правительствануудые, ...рой зүблөөн 1962 ... Москвада болоходоо ...лис оронуудай хоо... зүбөөр хубаарилгые ...лаха, үргэдхэхэ шуха... анхарал хандуулһан ...лизмын оронуудай эко...лсаан тушаа мүнөө ... асуудалнууд (энээндэ ...рал хандуулһан юм) ...лис системын хүг...шухала асуудалнууд» ... С. Хрущевой статья ...р, этигэмээр харуу... статья «Эб найрам...лизмын асуудалнууд» ... «Коммунист» (12-... журналнуудта һая...

...хоорондо ажалые ху... юун бэ? Энэ хадаа ... ниитын үйлэдбэриие хүгжөөхэ үүргэнүүдээ элдэб арадуудай хоорондо хубаарилга мүн болоно. Дэлхэйн ажахын системэдэ ородог оронууд газаашань гарган худалдаха зүйлнүүдые бүтээхэ тусхай мэргэжэлтэй болодог, тиигэжэ бүтээһэн юумэеэ андалдан абалсаха үндэһэ һуури табидаг.

Уласуудай хоорондо ажалые хубаарилгын социально-экономическа удхань оронуудай ниитын байгуулалтын шэнжэ түхэлөөр тодорхойлогдодог. Тиимэһээ дэлхэйн капиталис оронуудай, мүн социалис оронуудай хоорондоо ажалые хубаарилга ондо ондоо байдаг. Уласуудай хоорондо ажалые хубаарилга социализмын үедэ шэнэ янзаар хүгжэдэг гэжэ КПСС-эй Программа дотор тодоор хэлэгдэнхэй.

Уласуудай хоорондо ажалые хубаарилга капитализмын бии болохоһоо бүри урид, үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хүгжэһэнһөө уламжалан бии болоо юм. Капитализм ажалай хубаарилгые хэрэглээ, дам саашань хүгжөөгөө. Тиигэжэ капиталис ёһоной уласхоорондын худалдаа наймаан дэлгэрээ һэн.

Гэхэ зуура капитализм уласуудай хоорондо ажал хубаарилгые таарууrүй шэглэлтэй болгоо. Индустриальна талаараа ехээр хүгжэнги үсөөхэн гүрэнүүдэй, мүн экономическа талаараа һулаар хүгжэнги олон тоото гүрэнүүдэй хоорондо ехэ илгаа гарадаг болоо. Зарим гүрэнүүдынь имагтал үйлэдбэриин гол шухала хэрэгсэлнүүдые (ажалай зэр зэмсэгүүдые) бүтээн гаргадаг, бусадынь—хүдөө ажахые эрхилжэ, тэдэндэ түүхэй эд үгэдэг болоһон байна. Хүн түрэлтэнэй олонхиие экономическа талаарнь тонон дээрмэдэхын тулада империалистическэ монополинууд ажалай иимэ хубаарилга хэрэглээ.

Уласуудай хоорондо ажалые хубаарилгада социализм ямар шэнэ шэнжэ түхэл оруулааб?

Социализмын оронууд мүнөө үедэ социально-экономическа нэгэн адли байгуулалтатай, тэдэнь ниитын зөөри болгогдоһон үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдтэ үндэһэлдэг; эдэ оронуудай гүрэнэйнь байгуулалта мүн лэ адли—хүдэлмэришэн ангиин толгойлдог арадай засагтай; нэгэн ниитэ үзэл сурталынь марксизм-ленинизм болоно; революционно туйлалтануудаа, национальна бэеэ даанхай байдалаа империалис лагериин халдалгаһаа хамгаалха гээшэ тэдэнэй нэгэн адли эрмэлзэлгэ болоно; эдэ оронууд коммунизм байгуулха гэһэн агууехэ нэгэн зорилготой.

Социализмын оронуудай социально-экономическа, политическэ адли байгуулалтатай байһаниинь эдэ оронууд национальна, экономическа, гүрэнэй-политическэ байгуулалтынгаа талаар нэгэдэхэ юм гэһэн удхатай бэшэ. Социалис орон бүхэн гүрэн түрын талаар бүрин эрхэтэй юм. Үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүд, ажалай үрэ дүнгүүд, олзо доходуудынь социалис орон бүхэнэй национальна баялигынь болоно. Национальна фондһоо абтаһан мүнгэ зөөреэр үргэдэн хүгжэдэг үйлэдбэрилгэ бэелүүлэгдэнэ.

Дэлхэйн социалис оронуудай хоорондо ажалые зүбөөр хубаарилга социализмын оронуудай национальна ажахынуудые холбоо барисаатай болгодог байна. Тиигээгүй һаа национальна ажахынууд хоорондоо ямаршье барисаагүй байха һэн, мүн тэдээнэй хоорондо дудалдаа наймаан эрхилэгдэхэгүй, экономическа бусадшье харилсаан тогтохогүй байгаа. Тиин империализмын хүсэнүүдэй чэгэдэнги байхадань социализмын оронууд политическэ талаараашье хубааранхай үлэжэ болохо һэн.

Ажалай хубаарилга бэелүүлэнгүйгөөр саг зуура экономическа харилсааа тогтоожо болоно. Жэшээнь, нэгэ орон нүгөөдэдөө мүнгэ урииһаар үгэжэ, ямар нэгэн предприяти бодхоолгодонь техническэ туһаламжа хүүлжэ, сугтаа барилга бодхоожо болохо юм. Гэхэ зуура саг үргэлжын иимэ харилсаатай байхын тула ажалай хубаарилга заатагүй бэелүүлхэ шухала. **Дэлхэйн социалис оронуудай хоорондо ажалые зүбөөр хубаарилга хадаа социализмын оронуудай хоорондо экономическа барисаа байгуулгын, түбхын түрүүндэ худалдаа наймаа эрхилэлгын зайлашагүй шухала үндэһэ һууринь мүн болоно.**

Социалис оронуудай хоорондохи экономическа харилсаан олониитэдэ шухала ажалай гаргашануудые харюулхаар ёһо гуримаар хүгжөөгдэхэ зэргэтэй. Иимэ гуримай хүсэд дүүрэн бэелүүлэгдэхэ тума «орон бүхэнэй ажахыдахи экономическа урмашуулга бүри ехэ үрэтэй болохо, сүлөөтэ эрхые, национальна эрилтэнүүдые үндэһэ болгон гүрэнүүд хоорондын хамжаан эмхидхэгдэхэ, социалис оронуудай хоорондо ажалые зүбөөр хубаарилан хүгжөөхэ ябадал хангагдаха байна» гэжэ партиин XXII съездэдэ КПСС-эй ЦК-тай хэһэн тоосоото элидхэл соо Н. С. Хрущев хэлэһэн юм.

Социализмын замда ороһон олохон оронууд ажалые капиталис ёһоор хубаарилгын нүлөөндэ орожо, түүхэй эд гаргаад лэ һуудаг байгаа. Социализмын оронууд түбхын түрүүндэ индустриализаци бэелүүлһэнэй ашаар лэ капитализмһаа үлэһэн хойшолонгуудые усадхадаг байна. Ниитын шэнэ байгуулалтатай болоһон гүрэн бүхэн өөрынгөө хүгжэнги промышленность, хүдөө ажахы байгуулха аргатай болонхой. Энээндэнь социализмын оронуудай аха дүүгэй харилсаа холбоон туһална.

Али алиндаа ашатай байха гол ёһон нүхэрэй ёһоной туһаламжатай зохилдодог. Тиимэһээ бэе бэедээ ашагтай туһатай худалдаа наймаан индустриализаци бэелүүлхэ хэрэгтэй тааралдана. Эдэ зорилгонуудые шиидхэхын тула түрсэ багатай урьһаламжа үгтэнэ, техническэ, научна туһаламжа үзүүлэгдэнэ. Жэшээнь, Советскэ Союз хадаа Европын, Азиин арадай-демократическа оронуудта мүнгэ зөөри уриһаар үгэхэһөө гадна, мүнөө үеын промышленна томо томо предприятинуудые барихадань техническэ туһаламжа үзүүлдэг.

Иимэ туһаламжын үгтэһэнэй ашаар аха дүү оронууд Советскэ Союзтай эд бараа ехээр андалдан абалсадаг болоһон байна. Социалис хани нэгэдэлэй бусад бүхы оронууд һүүлэй 10 жэлэй турша соо манай орондо элдэб зүйлэй продукци эльгээлгээ 3,5 дахин дээшэлүүлээ.

Социалис хани нэгэдэлэй бүхы оронууд мүнөө үедэ индустриально-аграрна гү, али аграрно-индустриальна оронууд болонхой. Социализмын бүхы оронуудай промышленностиин, хүдөө ажахын үйлэдбэрилэн гаргаһан бүхы продукциин үнэ сэнгэй дүрбэнэй гурбан хубииень мүнөө үедэ промышленна продукци эзэлнэ. Урдань газаашань гансал хүдөө ажахын продукци болон түүхэй эд таргадаг байһан оронууд мүнөө үедэ дэлхэйн дэлгүүртэ машина, түхеэрэлгэнүүдые гаргадаг болоо.

Тиимэһээ социализм, мүн индустриализацилгын политика хадаа уласуудай хоорондын ажалай хубаарилгада адли тэгшэ эрхэтэйгээр хабаадалсаха арга боломжо оронуудта олгоно.

Бэе бэеһээ таһаршагүй холбоотой арадай ажахын һалбаринуудые социалис орон бүхэндэ һайнаар хүгжөөхэ таатай зохид арга боломжо бии болонхой.

Национальна ажахые жэгдээр хүгжөөлгэ дэлхэй дээрэ бүтээн гаргагдадаг бүхы зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ гэһэн удхатай бэшэ юм. Хэрбээ бүхы оронуудай тиимэ һанаашалга гаргаа һаань, уласуудай хоорондо ажалые зүбөөр хубаарилан хүгжөөхэ аргагүй байха һэн. Национальна ажахынуудые жэгдээр хүгжөөлгэ уласуудай хоорондо ажалые зүбөөр хубаарилгатай тааруу байдаг.

Ажалые олон янзаар хубаарилжа болохо юм. Ашагта малтамалнуудые абадаг промышленностиин, хүдөө ажахын талаар ажал хубаарилга байгаалиин, мүн географическа онсо өөрэ илгааһаа дулдыдадаг байна. Ямар нэгэн орон национальна, мүн бүгэдын аша туһа харан, өлзотой байгаа һаань, ашагта малтамалнуудаа газаашань наймаалдаг. Иимэ арга ажалай хубаарилгын юрын арга гээшэ.

Дэлхэйн социалис системын бии болоһон сагһаа социалис оронуудай хоорондо ажалые зүбөөр хубаарилгын талаар зарим тэды алхам хэгдээ. СЭВ-тэ хабаададаг оронуудай хоорондо эд бараа андалдан абалсалга 1956—1958 онуудта дунда зэргээр жэл соо 8,5 процентээр нэмэһэн байгаа һаа, 1959—1961 онуудай туршада 14,2 процент хүрэтэрөө дээшэлээ.

Ямар нэгэн социалис ороной амяараа ажаллалга социалис общество хүгжөөлгын бодото хуули ёһонтой таарахагүй байна. Уласуудай хоорондо ажалые хубаарилга үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөлгэтэй нягта холбоотой, харин ажахые амяарлалга ниитын зөөриие үрихэ, үйлэдбэриин хүгжэлтые удаарууlка ябадалда хүргэдэг байна.

Уласхоорондын ажалые тусхай мэргэжэлтэй болгохо, хамжан ажаллаха гээшэ орон бүхэнэй үйлэдбэриин арга боломжые улам ехэ болгоно. Жэшээнь, мүнөө үедэ Польшын «Урсус», Чехословакиин «Лишень» гэжэ заводууд тракторнуудые хамжан гаргадаг болохонь. Тракторнуудые Польшо Чехословаки хоёрой сугтаа гаргадаг болоходонь мүнөө хоёр заводто гаргашалагдадагта орходоо 3—5 дахин бага саг хэрэгтэй болохо.

Дэлхэйн социалис оронуудай хоорондо ажалые зүбөөр хубаарилга ехэшье, багашье арадуудта ашаг олзотой юм. Эгээл ехэ дэлгүүртэй оронууд доторойнгоо хэрэгтэшье элдэб зүйлнүүдые ехэ олоор бүтээн гаргаха аргатай байһаниинь элитэ. Тиибэшье дэлхэйн социалис оронуудай хоорондохи ажалай хубаарилгада тэдэ оронуудай хабаадалга хэрэгтэйшье, ашагтай туһатайшье гээшэ.

Социализмын хани нэгэдэлэй оронууд сооһоо экономическа талаараа эгээл хүсэ ехэтэ гүрэн болотшо Советскэ Союз дэлхэйн социалис оронуудай хоорондо ажалые зүбөөр хубаарилгада эдэбхитэйгээр хабаадалсана, үйлэдбэриие тусхай мэргэжэлдэ оруулха, хамжан ажаллаха гэһэн аха дүү оронуудай эрмэлзэлгые дэмжэнэ.

СЭВ-тэ хабаададаг социализмын оронуудай ажахыгаа бэхижүүлгэ баруун оронуудта, жэшээнь, Баруун Европын «Юрэнхы дэлгүүр» дээрэ бэелүүлэгдэдэг «нэгэдэлһээ» тад ондоо юм. «Юрэнхы дэлгүүртэ» хабаададаг гүрэнүүд хоорондоо ажалаа хубаарилдаг болоно байна, гэбэшье, дэлхэйн оронуудтай худалдаа наймаа эрхилэлгэдэ, тэрэ тоодо социализмын оронуудтай худалдаа наймаа эрхилэлгэдэ элдэб һаад ушаруулна. Империалис ехэ ехэ гүрэнүүдые зонхилогшод энэ нэгэдэлые Хойто-атлантическа әзэрхэг түримхэй бүлэглэлэй экономическа түшэг тулгуури болгожо байна.

Социализмын оронууд үйлэдбэреэ тусхай мэргэжэлдэ улам саашань оруулха, хамжан ажаллаха зуураа, социалис бэшэ оронуудтайшье ажалаа хубаарилгаяа болюулаагүй, харин тад һөөргэ ажалай хубаарилгые бүри һайжаруулхые оролдоно, яахадааб гэхэдэ, ажалай хубаарилга бүхы оронуудай хоорондохи худалдаа хүгжөөлгэдэ туһалха юм.

Тиимэһээ дэлхэйн социалис оронуудай хоорондо ажалые зүбөөр хубаарилга коммунизм байгуулха, арадуудай хоорондын эб найрамдал бэхижүүлхэ зорилгонуудтай тааралдана.

М. СЕНИН,

экономическа наукануудай кандидат.

АРАДАЙ КОМИССАР

(Түгэсхэл. Эхиниинь дахи нюурта)

залуухан эхэнэр хэдэхэн минутаболоод буудуулхаяа байһан хүнэй янзагүй, дайсанай сэрэгүүдэй урдаһаа сэхэ хараад, эдэнэр үшөө яагша юумэд ааб гэһэндэл, шоо үзэнгеэр шэртэнэ. Ямаршье гэм зэмэгүй хүнүүдые буудаха гэжэ байһан солдадуудай зариман газар гэтэшэнхэй, өөһэдөө буудуулхаяа байһан юумэд шэнгеэр шэшэрэлдэн, һүрөө һүлдэгүй юумэд тохигонолдожо байнад. Үрөөһэн гартаа гүрэмэл ташуур бариһан гохигор ута офицер солдадуудайнгаа урдуур үлэтэшэн, ташуур буудаа аһахаһаа нааша боложо байгаад, юун тухайдашьеб тэдэндээ захиралта үгэнэ, хахир муухай хоолойгоор зандаран харайна.

Тииһээршье байтар үүр хүсэд сайгаад, Амур мүрэн дээрэ тогтоһон үглөөнэй манан соогуур Хэгсэрэй хадануудай шобхо оройнууд харагдажа захалба. Эгээ урда зогсожо байһан бүтүү хара һахалтай хүниие уридшалан нюдыень сагаан бүдөөр боожо, урагшань арбан гурба алхуулан, эгээ эрье дээрэ зогсоожо, офицерынь солдадуудтаа буудаха захиралта үгэбэ...

ОДООЛ мүнөө Шура, хэдэхэн минута үнгэрөөд байхада, Амур мүрэнэй долгиндо хушагдахамни гэжэ ойлгон, урдаа байһан дайсанай сэрэгүүдыешье, ахир муухайгаар аашалжа байһан офицерыешье обёорхоёо болёод, богонихон наһанайнгаа хамаг бүхы ябадалнуудые һанаандаа оруулжа, уняар манан соо хүхэрэн харагдааша Хэгсэрэй хадануудай орой шэртэшэнхэй. Тэрэ хадын саана түрэһэн гараһан нютагынь, айл аймаг, аха дүүнэрынь хариинхидай—япончоной дарлалта доро зобожо тулижа, доромжуулжа, дээрмэдүүлжэ байһан түрэл корей арадынь... Эгээ мүнөө энээхэн үедэ Владивосток городой училищида сугтаа һураһан нүхэдынь һанаанда орожо, миниингээ алуулхаяа байһые мэдэжэ, зүрхөөрөө мэдэржэ байнад ха гү гэһэн бодол толгойдонь түрэнэ. Эхэгүй үншэрхэеэ байһан бишыхан Борис, Владислав хүбүүгээ һанахадаа, түбэнгидэнь юумэн тулашахадал гээд, сабиргайнь лугшажа, шэхээрнь шуужажа, шэмээ тэнхэйень гансата һуларуулжархина.

Шурын досоо наһанайнь ябадал хойно хойноһоо орожол байба. Арбатайдаа эсэгэһээ гээгдээд, үншэржэ ябаһан үень һанагдана. Һургуули дүүргээд, Владивостогто ород хэлэ заажа байтараа, дэлхэйн империалис дайнай захалһанай һүүлдэ арын хүдэлмэридэ Урал ошоһон үень һанаанда орожо, алдэбын бодолнуудые түрүүлнэ. Дайнай захалһанай һүүлээр Алас Дурна зүгэй корей яһатан Урал шадар модо бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ эльгээгдэхэ болоһон байгаа. Тиихэдэнь ород хэлэ һайн мэдэхэ залуу багша басаган: «Оршуулгаша боложо, өөһэдынхидтэеэ суг ябалсахаар томилогдоходоо, нэгэндэ туһатайшье байжа болохоб» гэжэ сэдьхээ һэн.

— Бидэнэр, бусад яһатан—корей, хитадууд—энэ үдэрһөө хойшо мүн лэ хаанта Россин хара барлагууд боложо ябахаяа болибобди. Энэ үдэрһөө хойшо засаг түрэ ажалшан олоной гарта ороо!— гэжэ февралиин революциин һүүлээр олон зуун нүхэдэйнгөө урда гараад, ябталаатай мододой оройһоо үгэ хэлэжэ байһан үень нюдэндэ элихэнээр харагдан, хуу һанагдажа байһан.

Арын хүдэлмэридэ татагдаһан хэдэ мянган корейцүүд, хитадууд габигдажа, Александра Кимшье Алас Дурна зүгтөө бусаа. Тэрэ үеэр Владивостогто корей хэлэн дээрэ гарадаг «Хаки Синбо» газетэ иигэжэ бэшэһэн байдаг: «Манай редакцида мэдээжэ большевичка-корей эхэнэр А. П. Ким ерээ. Корейн национально-сүлөөрэлгын хүдэлөө социалис шэнжэтэй болгохые уряална».

Тиигэһээршье байтар Хабаровск городто совет засаг тогтожо, А. П. Ким Хабаровскын губерниин хүдэлмэришэн, таряашан болон солдат депутадуудай Соведэй Гадаадын хэрэгүүдэй комиссараар томилогдоһон байгаа. Городой коммунистнууд үргэн суглаан дээрээ Александра Петровнае партийна организацингаа мүнгэн һангые барижа байхаар һунгаһан юм.

Гадаадын хэрэгүүдэй комиссарай тушаалда байхадаа эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллажа, зоной магтаалда, этигэл найдабарида хүртөөд, гадаадыншье, дотоодыншье дайсадай хоро шарые бусалгадаг байгаа. Үлэсхэлэн хооһон тэрэ сагта хүршэ Хитадай Хүлэнбээрэй (Хэйлунцзянай), Кириин провинцинуудтай худалдаа наймаанай договор амжалтатай баталжа, хизаарайнгаа хэдэн зуу мянган хүнэй амиие абараа гээшэб.

Тиигэһээршье байтар Владивостогто түрүүшээр Японой, удаань Англи, Америкын сэрэгүүд буужа, дотоодын хархис дайсад—сагаантан толгойгоо үргөөд, граждан дайн захалшоо. Александра Петровна ород, япон, француз, англи, хитад, корей хэлэнүүд дээрэ листовконуудые бэшэжэ, арад зониие тэмсэлдэ уряалжа эхилээ һэн. Тиихэ зуураа, Совет засагай түлөө тэмсэхэ интернациональна отрядуудые янза бүриин яһатадһаа бүридхэжэ оробо. Тиигээд Хабаровск городые сагаантанай, хариинхидай бүһэлжэрхёод байхадань, партийна, совет зургаануудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй онсо нарайтай суглаан зарлагдаад, шухалын шухала нюуса хэрэгүүдые ондоо тээшэнь абаашажа, найдамтай газарта хадагалха даалгабари Ким-Станкевичтэ үгтэһэн байгаа. Тэдэ документнүүдээ абаад, Амур мүрэнөөр уруудажа ябатараа дайсадтай дайралдажа, тон нюуса хэрэгүүдээ уһа руу хаяжа үрдеэд лэ, сагаантанай һабарта орохо ушартай болоо һэн.

...Арба гаран хүнһөө ори гансаараа үлэшөөд байхадаа, «Минии нюдые бооһонойтнай хэрэггүй» гэжэ хэлээд, Александра Петровна урагшаа арбан гурба алхан, үндэр гангын эрмэг дээрэ ошожо эрьелдээд, дайсад руу сэхэ харан зогсоо һэн гэхэ. Эгээл тэрэ үедэ толгойнь елэн хара үһэн буурал сагаан болошоод байгаа һэн гэлсэдэг. Амур мүрэн тээһээ һэбшээлһэн һалхинда үлеэгдэн, дун сагаахан самсынь хормой, гансата сайшаһан үһэниинь хиидэжэ байба...

Александра Петровна бүхы хүсэеэ зангидажа, холо саана байһан хүнүүдтэ хандан:

— Хүндэтэ нүхэдүүд!—эрэгтэй, эмэгтэйшүүл, хүгшэн, залуугүй,— булта дуулажа байгты: энэ мүнөө манай дайсад олон тоото патриодуудыемнай, минии нүхэдые, намайе алажа байна. Теэд эдэ арьяатад манай хэрэгые һүнөөжэ, доро даража хэзээдэшье шадахагүй. Совет засаг мандаха!..» Ухаа мэдээгээ алдахаяа һанаһан офицер ташуур буугаа гаргажа, солдадууд руугаа залаад, «взвод, бууда!» гэжэ хашхарба. Буунуудай наяржа байха үедэ үндэр гангын эрмэг дээгүүр сагаахан самсын хормой сайбагашахадал гээд, эрэлхэг зоригтой эхэнэрэй мэнэ һая зогсожо байһан газарта юушьегүй, хооһон эрье үлэшоо һэн гэжэ бэшэгдэнхэй байна.

ХЭДЭ ДАХИН хуушан фотоһоо буулгагдаһан зураг дээрэһээ хаб хара үһэтэй, дабхаряатаһан түхэреэн хара нюдэтэй, залуухан эхэнэр урихананаар хараад һууна. Газарта хүрэмэ ута, дун сагаан самса елэгэнэһэн үһэндэнь бүришье тааража, урихан зохид шарайень улам сэбэр болгоно. Үбсүүгээрээ стол түшэн, хоёр бишыхан тараараа шанаагаа тулаад, үлэ мэдэг бодолгото болоһон энэ эхэнэр юун тухай шэбшэжэ һуугаа һэн хаб? Магад сагайнгаа эрхээр бүхэдэлхэйн революци тухай, замбуулин түби дээрэ жаргалтай һайхан сагай тогтохо тухай бодожо һууһан байгаа аалам.

— Иимэл даа, үхибүүд,— гэжэ үбгэн партизан дүшэ гаран жэлэй саана сагаантанда алуулһан, эрэлхэг зоригтой комиссар эхэнэр Александра Ким-Станкевич тухай хөөрөөгөө дүүргэбэ. — Иигэжэ эхэ эсэгэнэртнай, эгэшэ аханартнай арад зоной хэрэгэй, Совет засагай түлөө улаан шуһаяа, ами наһаяа хайрлангүй тэмсэжэ ябаһан юумэл даа. Мэдэжэ абагты, һанажа ябагты.

Д. ЦЫРЕНЖАПОВ.

г. Хабаровск.

ЭХЭНЭР ШАТАРШАДАЙ МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮН

Республикын эрхим бэрхэ эхэнэр шатаршадай мүрысөөнэй табадахи уулзалгада Будаева Гармаева хоёр хоорондоо наадаба. Нилээд удаан тэнсүү ябаа. Будаевань мори тэмээн хоёртой, Гармаевань хоёр тэмээтэй, хүбүүнүүдээр адли болоһон байгаа. Энэ үедэ Будаевагай хэһэн нэгэ һулашаг ябадалые нүгөөдэнь шадамараар ашаглан хэрэглэжэ, хойно хойноһоонь онобшотой нарин ябадалнуудые хээд шүүһэн байна. Бадмацыренова Коноваловатай ехэ һулаар наадажа, хүнгэн бодоор тэргэеэ үгөөд, нэгэ хүбүүгээ миин эдюулээд, һүүлээрнь шүүгдэшоо. Ачитуеватай Данилова шадабаригүйгөөр наадажа, муушаг байдалтай болоод байхадаа гэнэдэжэ бэрсэеэ тэмээнэй мүр дээрэ табяад, 15-дахи ябадалдаа шүүгдэбэ. Улымжиева Неродоватай гэнэгүй наринаар наадажа мориень эдеэд, һүүлээрнь шүүһэн байгаа. Бережкова Ирдынеевада шүүгдэжэ, Кочержинская Радченкые, Вагина Чекмаревае, Диденко Травкинае, Комлева Синяковае шүүбэ.

***

Зургаадахи уулзалгада һүүлэй үеын чемпион Гармаева урда жэлнүүдэй чемпион Бадмацыренова хоёр ушарһан байгаа. Энэ хоёрой хэниинь илагшааб, хэр гоёор наадагшааб гэжэ хүнүүд ехээр һонирхон хараа. Гуша дүшэн ябадалда яһала шангаар тулалдаба. Эли хараатайгаар бэлэдхэжэ байһан Гармаевагайнгаа добтолгые Бадмацыреновань обёоронгүй ноёнойнгоо талые һула орхёод, хоёр дахин алдуутай ябадал хэжэ, һүүлээрнь шалалгада орожо хүбүүгээ алдаад шүүгдэшоо.

Радченко Диденкотэй наадахадаа тэргэ, тэмээн, хүбүүн гурбантай байхадань өөрөө ганса тэргэтэй үлөөд, «шүүгдэхэм», «шүүгдэхэм» гэжэ һуутараа, нүгөөдынгөө һула ябадалые ашаглан, тэргэеэ андалдаха, хүбүүеынь эдихэ байдалтай болоод, тэнсэжэ тон ехээр баярлаба. Ачитуева Бережковатай наадахадаа хоёр хүбүү үлүүтэйшье һаа бодо дутуутай болоод, абиртахаар байдалда ороо. Тиигээд тон шадамараар хоёр хүбүүгээ урагшань түлхижэ бэрсэ болгоходонь Бережковань бодонуудаа үгэжэ байжа, тэдэнүүдыень үгы хэбэ. Саашадаа Бережковагай ганса тэмээтэй үлөөд байхадань Ачитуева тэргэнэйнгээ хажууда хүбүүтэй үлөөд, амарханаар шүүхын орондо хэрэггүй ябадалнуудые хэжэ ноёьын мадлагдахагүй буланда оруулаад тэнсэхэ баатай болоходоо ехээр гэмшэбэ. Улымжиеватай Будаева наадахадаа эхилэлгынгээ үедэ хоёр дахин хэрэггүй үлүү ябадалнуудые хэжэ, бэлэдхэлэйнгээ талаар хожомтоод, нэгэ хүбүүгээ алдажа, һүүлээрнь бодоёо алдаа. Иигээд лэ аргаа барагдаһан наадалгаяа үшөө нэгэ саг үргэлжэлүүлээд шүүгдэһэн байна. Чекмарева Даниловае, Синякова Травкинае, Вагина Кочержинскаяе, Коновалова Неродовае шүүбэ.

***

Долоодохи уулзалгада нэгэдэхи зэргын шатарша басагад Улымжиева Коновалова хоёр наадаба. Арбан зургаадахи ябадалдаа Улымжиевань нүгөөдынгөө бэрсэ морин хоёрто хүбүүгээ аса түлхижэ мориень эдеэд, саашадаа нилээд удаан наадажа шүүһэн байна. Гармаева хорин табадахи ябадалдаа Вагинае шүүгээ. Комлева хорин долоодохи ябадалдаа Бадмацыреноваһаа заатагүй мат абаха болоходоо шатарайнгаа часые зогсообо. Будаеватай Кочержинская хараар наадахадаа «а 2» нюдэн дээрэ хүбүүгээ абаашаад, нэгэ ябадал хэхэдээ тэрэнь бэрсэ гараха болоод байгаа. Үшөө мори үлүүтэй, нэгэ нэгэ тэргэтэй, хүбүүтэй байба! Харань шүүгээ,. сагааниинь шүүгдэээ гэжэ хүнүүд барандаа шиидхээд, зариманиинь тэдэнэй наада харахаяашье болёод байгаа. Теэд Будаевань мориндонь, ноёндонь ганса тэргээрээ добтолһоор байжа, темп олоод, бэрсэ гарахаяа байһан хүбүүень ноёороо хаагаад, нүгөөдынгөө алдуутай ябадалые ашаглан, тэнсэхэ баатай болоо. Синякова Ирдынеевае, Чекмарёва Неродовае, Бережкова Травкинае, Радченко Даниловае, Диденко Ачитуевае шүүбэ.

***

Һүүлшын наймадахи уулзалгада Гармаева Синяковае, Будаева Ирдынеевае, Ачитуева Травкинае, Чекмарева Коноваловае, Комлева Кочержинскаяе шүүгээ. Радченко Бережковада, Неродова Бадмацыреновада, Данилова Диденкодэ, Вагина Улымжиевада шүүгдээ.

***

Иигэжэ эхэнэр шатаршадай республикын түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөн дүүрэбэ. Нэгэшье хүндэ алдангүй наймanһаа найман очко абаһан Лубсама Гармаева чемпионой хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, Бурядай АССР-эй спортивна бүлгэмүүдэй союзай Соведэй нэгэдэхи зэргын дипломоор шагнагдаба. Долоон очко абаһан Энгельсина Улымжиева хоёрдохи һууридa, Норжима Бадмацыренова гурбадахи һуурида гаража дипломуудые абаба. 3, 4, 5, 6-дахи һууринуудые хубаалдаһан Коновалова, Будаева, Чекмарёва гэгшэд Бадмацыреноватай адли очкотой байһан аад, коэффициентээрээ доогуур байшоо. Бережкова Комлева хоёр 7, 8-дахи һуурида, Синякова Вагина хоёр 9, 10-дахи һуурида гараа. Ирдынеева, Кочержинская, Диденко, Ачитуева гэгшэд 11, 12, 13, 14-дэхи һууринуудые хубаалдаба. Радченко 15, Неродова 16, Данилова 17, Травкина 18-дахи һууринуудые эзэлбэ.

Энэ жэлэй мүрысөөндэ долоон хүн республикын шатарай мүрысөөндэ анха түрүүшынхеэ хабаадалсаба. Түнхэнэй шатарша басаган Будаева нэгэдэхи зэргын бэрхэ шатаршад Бадмацыренова, Коноваловатай тэнсүү наадажа гурбадахи һуурида гаргаһаниие илангаяа магтамаар.

Мүрысөөнэй үедэ холые хаража, далда бодолоо бэелүүлжэ баярлахашье, баһа алдуу гаргажа, буруу ябадал хээд гэмшэхэшье ушарнууд үзэгдөө. Эдэ бүгэдэнь илангаяа залуу шатаршадай саашадаа ургахада ашатай туһатай һургаал болохо байна.

Б. Б. Цыденов,
мүрысөөнэй судья.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: республикын эхэнэр шатаршад Гармаева Вагина хоёр мүрысөөнэй үедэ наадажа байна.

Л. Хайдуровай фото.

ХИЛЫН СААНАҺАА

КНДР-эй Арадай Дээдын суглаанай сесси

ПХЕНЬЯН, октябриин 22. (ТАСС). КНДР-эй гурбадахи зарлалай Арадай Дээдын суглаанай нэгэдэхи сесси мүнөөдэр Ехэ театр соо баяр ёһололой оршон байдалда нээгдэбэ. Тэндэ хоёр мянга гаран депутадууд, айлшад хабаадана. КНДР-эй Министрнүүдэй кабинет шэнээр бүридхэгдэхэ, Арадай Дээдын суглаанай президиум һунгагдаха, генеральна прокурор томилогдохо, КНДР-эй дээдын судья һунгагдаха юм.

Болзоройнь дүүрэһэнтэй дашарамдуулан, толгойлдог правительствынгаа уялга түлөөлэлгээ дүүргэһэн тухай КНДР-эй Министрнүүдэй кабинедэй Түрүүлэгшэ Ким Ир Сен мэдүүлгэ бария. Арадай Дээдын суглаанай Түрүүлэгшэ Цой Вон Тхяк энэ мэдүүлгыень депутадуудта соносхобо.

Урда тээнь үнгэргэгдэһэн һунгалтаһаа хойшонхи үе соо КНДР-эй правительствын бэелүүлһэн ажал ябуулгын дүнгүүд тушаа депутадууд үгэ хэлэбэ.

Хани ёһоной уулзалга

БЕРЛИН, октябриин 22. (ТАСС). Балтийска флодой отрядай «Справедливый», «Светлый» гэдэг эсминецүүд Ростокско портдо ошоһоор дүрбэ хонобо. Эдэнэр ГДР-тэ хани ёһоор айлшалхаяа ерэһэн байна. Германиин Демократическа Республикын Прибалтийска округой хүн зонтой совет морягууд хани ёһоор, үнэн зүрхэнэй оршон байдалда уулзана. Предприятинуудаар, Ростокско университедтэ, һургуулинуудта ошобо. Тиихэдэнь хүдэлмэришэд, эрдэмтэд, һурагшад улаан тугта Балтийска флодой матросуудые, офицернүүдые хани халуунаар амаршалаа.

Мүн Росток городой арба мянга тухай ажалшад совет морягуудай корабльнуудые ерэжэ хараба. Совет морягуудай ямар байдалда ажаһуудаг, сэрэгэй эрдэм шудалдаг байһыень эдэнэр хараһан байна.

Улаан тугта Балтийска флодой дуу, хатарай ансамблиин концертнүүд эдэ үдэрнүүдтэ ехэ амжалтатайгаар үнгэрбэ.

Политическэ комитедтэ

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 23. (ТАСС). 1963 оной январиин 1-һээ хойшо ядерна туршалгануудые болюулха гэһэн Мексикын дурадхалые ООН-ой гэшүүн болоһон оронуудай улам олон түлөөлэгшэд дэмжэдэг боложо байна. Эфиопиин, Индонезиин, Либериин, Монголой Арадай Республикын делегадууд энэ дурадхалыень Политическэ комитедэй үглөөнэй заседанида дэмжэһэн байна.

Ядерна зэбсэгтэй гүрэнүүдэй үгэеэ ойлголсохын түлөө бээе абанги оронууд шэнэ дурадхалнуудые оруулха ёһотой гээд Габре-Эгзи (Эфиопи) мэдүүлбэ. Ядерна туршалгануудые хорихын түлөө уласхоорондын хиналта, инспекци тогтоохо хэрэгтэй гэжэ тэрэ һанамжалба.

Бүхы ядерна зэбсэг хорихо хэлсээ баталха конференци зарлаха һанамжые Индонезиин Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Супени дэмжэбэ. Бээе абанги найман гүрэнүүдэй дурадхаһан меморандумые олонхи оронууд дэмжэнэ. Юуб гэхэдэ, ядерна туршалгануудые хорихо хэлсээнүүдые амжалтатайгаар дүүргэхэ үндэһэ һууринь энэ меморандум болохо гээд тэдэнэр тоолоно бшуу. Иигэжэ Индонезиин Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо хэлээ.

Монголой Арадай Республикын Гадаадын хэрэгүүдэй министр Шагдарсүрэн удаалуулан үгэ абаба. Хэрбээ ядерна туршалгануудые болюулха хэлсээ баталаа һаа, бүгэдөөрөө, хүсэдөөр буу зэбсэг хурааха шухалын шухала хэрэг шиидхэхэдэ туһа нэмэри болохо һэн гэжэ тэрэ һанамжалаа. Хэлсээнүүдые баталха замда хэнэй һаад тойбо ушаруулдагынь Женевын хэлсээнүүдэй үедэ тодороо һэн. Хэлсээнүүдые баталхын зорилгоор социалис оронууд ехэ оролдолго гаргана. Бээе абанги найман гүрэнүүдэй дурадхаһан меморандум арба найман гүрэнүүдэй хабаададаг комитедэй хүдэлмэридэ ехэ туһа нэмэри болоо. Зүгөөр бээе абанги гүрэнүүдэй, социалис гүрэнүүдэй оруулһан дурадхалнуудые баруун гүрэнүүд ходол буруушаадаг. Уласхоорондын хиналта, инспекци тогтоожо, социалис гүрэнүүдэй газар дээрэ тэдэнэр тагнуулай хүдэлмэри хэхэ һэдэлгэтэй гээд Монголой Гадаадын хэрэгүүдэй министр тэмдэглэбэ.

Урда Африкын Республикын правительствын яһа шуһанай илгаа гаргадаг политика тухай Политическэ комитедэй үглөөнэй заседанида үгэ хэлэлгэн болобо.

Йеменэй Республика ямаршье эзэрхэг түримхэй добтолгодо харюу үгэхөөр бэлэн

КАИР, октябриин 22. (ТАСС). «Аль-Ахрам» газетын мэдээсэһээр, Саудовска Арабиин, Йеменэй хилэ шадар, Награнда саудовска-иорданска олон сэрэгүүд асарагдаба. Саудовска самолёдууд үдэр бүри хүсэд зэбсэгжэһэн хэдэн зуугаад сэрэгшэдые эндэ асаржа байна. Хархис этэгээдүүд өөһэдынгөө сэрэгүүдые хилэ шадар асаржа, Йеменэй Республикада добтолон орохоёо бэлдэнэ. ОАР-ай, ЙАР-ай нэгэдэмэл командованиин Сана городто абтаһан мэдээнүүдые харахада иимэ байна.

Йеменэй Арабуудай Республикын революционно командованиин Соведэй хэды гэшүүдтэй премьер-министрэй орлогшо эль-Бейдани Таиз городто зүблөө хэбэ. Иигэжэ Каирай радио мэдээсээ. Йеменэй армиин сэрэгшэд дайшалхы хүсэд бэлэн болгогдонхой, хаанаһааашье, ямаршье добтолгын хэгдээ һаань, харюусахаар бэлэн гээд премьер-министр үсэгэлдэр зүблөөнэй үедэ мэдээсэһэн байна.

Италиин ажалшад коммунис хэблэлэй жасада мүнгэ оруулна

РИМ, октябриин 22. (ТАСС). Италиин ажалшад коммунис хэблэлэй жасада миллиард гаран лир оруулба. Хэблэлэй пропагандые хүгжөөхын буржуазин зөөри зөөшөөр гарадаг хэдэн зуугаад газетэнүүдэй худал хуурмаг бэшэгүүдтэ харюу үгэхын зорилгоор миллиард лир мүнгэ зөөри суглуулагты гээд Италиин коммунис парти эдэбхитэдтээ хандаһан юм. Партиин табиһан энэ зорилгые долоон хоногоор уридшалан дүүргэбэ. Суббото хүрэтэр, октябриин 27 болотор коммунис хэблэлэй жасада хэды арбаад миллион лир нэмэжэ оруулагдахань.

Забастовкодо хабаадагшад илалта туйлаба

РИМ, октябриин 22. (ТАСС). Феррара (Хойто Итали) провинциин таряашад 76 үдэрэй туршада забастовко хэбэ. Энэ забастовкодо хамта жараад мянган хүн хабаадаа. Эдэнэр өөһэдынгөө зарим эрилтэнүүдые дүүргүүлжэ шадаа.

Забастовкодо хабаадагшад эзэд баяшуултай бэрхэшээлтэй хэлсээнүүдые хэһэн байна. Тиигэжэ элдэб мэргэжэлтэй ажалшадай салин хүлһые 6-һаа 22 процент хүрэтэр дээшэлүүлхэ хэлсээн баталагдаба.

Энэ үедэ Италиин эгээ үгытэй провинциин, Матера провинциин таряашад баһа жагсаалда гараһан байна. Тугуудые, плакадуудые бариһан 3 мянган таряашад арбаад километр газарта, Пистиччи городто ошожо, ехэ митинг хэбэ.

Урда Италида ехэ ган гасуур болоһон байгаа. Тиигэжэ тэндэхи хүдөө ажахыда ехэ хохидол ушаруулагдаһан юм. Правительство маанадта туһаламжа үзүүлхэ ёһотой гэһэн эрилтэ таряашад табина.

Һарые шэнжэлхэ һэдэлгэнь дахин бүтэбэгүй

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 22. (ТАСС). «Рейнджер-5» түхэлэй замбуулин дайдын онгосо октябриин 18-да һара тээшэ табигдаһан юм. Тиигээд һараһаа хажуу тээгүүр 450 миль зайда тэрэ онгосонь гараба гээд Юнайтед пресс Интернейшнл агентствын корреспондент Пасаденаһаа (Калифорни штат) мэдээсэбэ.

Һара тухай мэдээнүүдые абахын зорилгоор «Рейнджер-5» онгосоһоо тусхай приборнууд хаягдаха, мүн һарын нюрууе дүтэхэнһөө буулгажа, наашань дамжуулха ёһотой байгаа. Зүгөөр эдэ зорилгонуудынь бэелүүлэгдэбэгүй. Юуб гэхэдэ, замбуулин дайдын онгосые табиһанайнь һүүлээр наранай элшээр хүдэлдэг батарейнүүдынь хүдэлхэеэ болишоо.

Һарые шэнжэлхэ гэһэн США-гай һэдэлгэ иигэжэ арба нэгэдэхеэ бүтэбэгүй гээд ЮПИ агентствын корреспондент бэшэбэ.

Англиин сэрэгүүд Оманда абаашагдаба

КАИР, октябриин 22. (ТАСС). Персиин тохойн Омандахи эрье шадар Англиин зургаа мянган солдадууд буулгагдаба гээд Оманай Имамай Каиртахи түлөөлэлгын мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Англиин олон сэрэгүүдые буулгаһан ушар Йемендэхи хэрэгүүдтэй сэхэ холбоотой байна.

Оманай Иманай Каиртa байдаг түлөөлэгшэ Бен Химьяр Сулейман Англиин сэрэгүүдэй буулгагдаһан ушарые буруушааба.

Персиин булан шадарай араб арадые Англиин колонизаторнуудай аашанууд айлгахагүй. Англиин колонизаторнуудые өөһэдынгөө газарһаа дууһан үлдэжэ гаргахын, эрхэ сүлөөтэй, бээе даанхай байдалтай болохын түлөө арад зон тэмсэхээр шиидэнхэй гэжэ мэдүүлгэ соонь хэлэгдэнэ.

Капиталис оронуудай эг... газартань — США-да зөөри... гүй хэдэн миллион хүнү... Илангаяа хүл гаргүй, хаха... хүнүүд бэрхэшээлтэй б... оронхой. Нью-Йоркын ү... дээр эрэешэлжэ ябаһан һо... нүүдые хаража болохо. Зу... рэ: Нью-Йоркын үйлсэдэ... жэ ябаһан һохор хүн.

ТАСС-ай фотох...

Кубын хорото дайс... ааша

ЛОНДОН, октябри... (ТАСС). США-да ба... Кубын контрреволю... нүүд Кубын эрье шада... то аашануудые гаргаһа... тер агентствын коррес... тын Сан-Хосоһоо мэдэ... Кубын контрреволюцио... дэй «Альфа-66» гэдэг... зациин түлөөлэгшэ хө... хэдөө иигэжэ мэдүүл... организациин суднану... далдаа наймаанай А... суднануудые бэдэрхэе... ба гээд тэрэ хэлэһэн... Кубада хабаатай уһан... һан Англиин бүхы су... дые тэһэлэн һалгаха... табигданхай гэжэ тэ... дүүлһэн байха юм.

Португалида Баруун Ге... агаарай сэрэгэй ба... түхеэрэгдэхэ...

ЛОНДОН, октябри... (ТАСС). Португалии... логшо Салазар ФРГ-... вительство хоёрой... нюуса хэлсээн бат... Тиигэжэ Португалии... дээрэ Баруун Герман... рай сэрэгэй хүсэнүүд... бии болгогдохонь... «Санди телеграф» газе... респондент һанамжа...

Баруун Германиин ... министр Штраус «... рэгээр Португали ош... Тиихэ үедэнь иимэ хэ... талагдаһан байгаа г... респондент бэшэнэ.

США Кариб... далайда маневр...

НЬЮ-ЙОРК, октя... (ТАСС). США Кар... лайда, Кубада дүтэ... лайн сэрэгэй, агаара... хүсэнүүдэй ехэ мане... Сэрэгэй 45 корабльну... рикын зэбсэгтэ хүсэ... рёод мянга хүрэтэр... эндэ хабаадана. ... найма мянганиинь... ябадаг сэрэгшэдэй ... отрядууд юм.

Испан хэлэ һайна... вице-адмирал Орас... гэгшэ эндэ команд... «Нью-Йорк таймс»... дээсэнэ.

СОНОСХОЛ

СССР-эй Наукануудай ... Сибириин таһагай харь... гэй эрдэм ухаанай, ... ниитын лекторидо (... 35) четвергтэ, октябри... нэй хайшан гэжэ бии ... лекци уншагдахань. ... һагай ахалагша научн... лэгшэ Г. А. Дмитри... ха. 18 часта эхилхэ. ... нүүдэй ерэхэдэнь ...

Редакторай орло...
М. Н. ...

Манай адрес, телефону...

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина ... ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора—46-32, зам. редакт... ответ. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и ... —24-74, сельского хозяйства и советского строительс... промышленности, транспорта, информации—35-14, ... литературы и искусства—34-05, писем и рабселькор... отдел переводов и корректорская—35-95, бухгалте... Для междугородных переговоров — 16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства ... Бурятской АССР.

Н00590. Зак. №...